

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНСИЭЛИ

12+
2016 сыл
Алтынньы
28 күнэ
Бээтинсэ
№ 124-125 (10520)

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улуунун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Чөл олох - олохпут төрдө

КИМНЭЭХ АРЫГЫТТАН ТЭЙЭЛЛЭР?

Алтынньы 25 күнүгэр Ил Түмэн сессиятыгар депутаттар 10 сана сокуону бүтүһүк аабынан ылыннылар, онон республика 12 нэһилиэгэр арыгы атыыта олохчу тохтуур буолла. Ол иһигэр Хатын Арыы нэһилиэгиттэн Аппааны, Граф Бизэрэгэ, Кыһыл Дэриэбинэ, Арбын нэһилиэгиттэн Сыгыннаах (Нам улууһа), Нөөрүктээйи нэһилиэгиттэн Павловскай, Хаптаҕай нэһилиэгиттэн Хаптаҕай, Дьабыл нэһилиэгиттэн Нуораҕана (Мэнэ Хагалас улууһа), Ороһу нэһилиэгиттэн Ороһу (Үөһэ Бүлүү улууһа), Майорскай национальнай нэһилиэгиттэн Күбэргэнэ (Абый улууһа), Куокуну нэһилиэгиттэн Куокуну (Сунтаар улууһа), Дьэлиндэ национальнай нэһилиэгиттэн Дьэлиндэ (Өлөөн улууһа), Тааһаҕар нэһилиэгиттэн Тааһаҕар (Бүлүү улууһа) киридилэр.

Инньэ ғынан, Саха сиригэр 87 бөһүөлөккэ арыгы атыылааһын олохчу тохтотор туһунан 72 сокуон ылылынна диян Ил Түмэн пресс-сулууспата иһитиннэрэр.

Бэйэ информ.

КИНИЛИИ ОПОРОР ТОҕО САТАММАТЫЙ?

Кэники бириэмэҕэ улууспут киинэ кизэргэйдэн, тупсан, элбэх тутуу барарынан сөҕө-махтайа, киэн тутта көрөбүтүн, санаан көтөбүлүлэр. 2013 сылтан элбэх үлэлэр бардылар, бара да тураллар. Субуотунньуктарга тахсан мас олордутугар, селону көбөрдүүгэ, бөҕү хомуйууга дьон үгүстүк кыттар. Оҕолорбут сайын аайы селобут ыраас буоларыгар, энгизгэ сибэккилэри үүннэриигэ быһаччы үлэлэһэллэр. Улахан махталбын Н.С. Софроновка тиэрдим этэ. Кини күн аайы уулуссалар бөхтөрүн хомуйа сылдьарын көрөргүт буолуохтаах. Ол да иһин И. Винокуров, С. Платонов, Чернышевскай ааттарынан уулуссалар биллэрдик ыраастар.

Ленскэй нэһилиэк дьаһалтата бэйэ-бэйэлэригэр маарыгнас-пат бэрт элбэх оҕо площадкалары оҕортордо, «Строительскай» микрооройуонна спортивнай площадканы, «Даадарга» Рыкунов Н.М. «Дьахталларга» диян ааттаах хоһоонугар аналлаах, улуус дьаһалтатын кытта кыттыһан полиция дьэтин таһыгар хорсун быһыыга олохторун олук уурбут дьоннорбутугар, мань сэргэ Илья Винокуровка аналлаах пааматынныктыах сквердэри туттарда. Бу барыта үгүс үлэ-тэн, элбэх үбү көрүүттэн тутулуктааҕа өйдөнөр.

Быйыл бэс ыйыгар Оҕо көмүскэлин күнүгэр оҕолорго анаан улахан, аныгы моһуоннаах оҕо площадка арыллыбыта төһөлөөх үөрүүнү аҕалыта буолуой, элбэх ыаллар оҕолорун илдэ кэлэн оонньотон, хачыаллатан, сынньанан бараллар. Бу барыта үчүгэй, манньк үтүө дьыалалар салданан бара туруохтара диян эрэнэбин.

Ол эрэри... бииртэн киһи санаата түһэр. Тоҕо? Ааспыт аҕыһа ый иһигэр тугу көрдүбүтү? Илья Винокуровка анаммыт сана сквербит кэтэбэр кэрэ көстүү, фон буолан турар улахан баннери барытын хайыта соптуттар, ипподромна баар площадкабытын харыстыахпыт онугар алдыаты, иһин-таһын киртиги, марайдааһын киһи өйүгэр баппат сидьин быһыы буолар! Ону көрө-көрө көрбөтөҕө, истэ-истэ истибэтэҕэ буолабыт, ким эрэ ал-

дьата сылдьарын буйусуу-хаайсыы, тохтотуу суох.

Хас сыл аайы Саҥа дьылы көрсө мууһунан энгиз араас кэрэ оноһуктары оҕорторон, улахан Дьуолка туруоран үөрүүлээхтик аһабыт, дьэ кэргэни-нэн күргүөмнэн хаартыскаҕа түһүү буолар. Онтукайбытын биир-икки хоһоот да, муус оноһуктары алдыаһыттарын киһи харааста көрөр, санаата түһэр. Дьоннор: «Дьаһалта мань тоҕо көрбөт, тугу ғынары?» — диян мөбүттэллэр. Мань барытын дьаһалта саба тутар кыаҕа суох, хас площадка аайы харабылы туруорбаккын.

Бу бөрүкүтэ суох, дьаабы дьыаланы кизэ хойукка дьэри, түүннэри сылдьар бэйэбит оҕолорбут кэрийэн анаан-минээн алдыаталларын бары да билэр буолуохтаахпыт. Кинилэр кимтэн холобур ылаалларый? Өһүргэниэххит да буоллар, аһаҕастык этэрбэр тийэбин. Оҕолорбут улахан дьонтон мөкү холобуру ылан, манньк түктэри быһыыга ким да тутуллубатыттан, сэмэлэммиттэн эрдийэллэр. Ылан көрүбүтүн, күөх пааркабытын. Урут киэнгэнэн, улахан ханынан хайа да улууска суох паарка этэ. 2014 сылга манна сабыс-саҥа ураһалар тутуллубуттара, ону алдыатан, матырыяалларын көтүрэн, тизэйн ылааччылар кимнээхтэрий? Сордох аҕалар мань көтүрүүгэ оҕолорун да кытынарар буоллактарына боруок суох.

Итинник ытык сирдэргэ улахан «сыннаалаг» кэнииттэн бытыылкалар, ол эмтэркэйдэр ыһылла сыталлар, бөх-сыыс

туһунан этэ да барбаккын. Тугу да харыстаабат буолуу, тутуу күүлэйдэн баран, бөҕү-сыһы хомуммат буолуу төрөппүттэн тахсарын өйдөөбөт буолуохха сатаммат. Мань барытын оҕолорбут көрө сылдьаллар, куһаҕанна умһанар түргэн, үгүс сыраны эрэйбэт. Онон хас биридди төрөппүт төрөөбүт түөлбөҕө тапталы, үтүө холобурунан киэн туттууну, тула дьону убаастааһыны, кырдыаҕастарга сүгүрүүнү, дьэ кэргэн историятынан киэн туттууну оҕолоругар ингэрдэхтэринэ эрэ алдыатыны-кээһэниини, кэрээнэ суох быһыыны тохтоуохтарын сеп.

Мань ааһан баран, хас биридди төрөппүт дьэ кэргэнин иһигэр, хас биридди тэрилтэ салайааччыта коллективыгар, хас биридди оскуола, дегсад учууталлара, иитээччилэрэ оҕолорго сөптөөх ис хоһоонноох, суолтатыгар эрэ буолбакка, кэспэтиини, дьарыктары ытыахтара диян эрэнэбин, дьэ таһынааҕы вандализм утары былааннаах үлэни мэлдьи ыталларыгар ынырабын.

Тоҕо сатамматый, олоҕор сирбитин ыраастык, чэбдиктик тутарбыт? Тоҕо сатамматый, аҕалар оҕолорун кытта алдыамыты абырахтыы, киртийбитти ыраастыы, хомуйа сылдьаллара? Тоҕо сатамматый, айылҕаҕа, сиргэ-уокка сырыттаахха бэйэ бөвүн ыспакка-тохпокко хомуйан барарбыт? Тоҕо сатамматый?!

Клавдия СИВЦЕВА,
«Ленскэй нэһилиэк» общественай сэбиэтин председателэ, улуус общественной сэбиэтин чилиэнэ

Отуу уота

ҮЧҮГЭЙИЭН, БУ СИРГЭ

Алтынньы 25 күнүгэр «Отуу уота» литературнай түмсүү чилиэннэрэ «Үчүгэйиэн, бу сиргэ» биэриигэ ыалдьыттаатылар.

Биэриигэ уопсай аҕыс айар куттаах дьон кыттыһыны ылылар: «Отуу уота» түмсүү председателэ, СР суруйааччыларын союһун чилиэнэ, РФ суруналыыстарын союһун чилиэнэ, поэт, СР муниципальнай сулууспатын, культуратын туйгуннара, Нам улуунун, Хамаҕатта нэһилиэгин бочуоттаах гражданиннара, Николай Рыкунов аатынан бириэмийэ лауреата А.Г. Дунаев, СР суруйааччыларын союһун чилиэнэ, поэссеса, СР үөрэ-фириитин туйгуна, «Бастыг учуутал», Республика Ил Дарханын гранын хаһаайката, «Отуу уота» литературнай түмсүү председателин солбуйааччыта П.Д. Байанаева, РФ журналистарын союһун чилиэнэ, поэт, фотокорреспондент, СР физическэй культура уонна спорт туйгуна, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ А.М. Софронов-Онтуон, поэт, худуһунньук, мелодист, уус, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ А.М. Татариннов-Удурхай, РСФСР үөрэфириитин туйгуна, «Физическэй культура уонна СР спорт сайдыытыгар үтүөлэрин иһин» знак хаһаайына, поэт, мелодист, СР спордун XX үйэтээҕи лауреата, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ В.Г. Ядреев, «Энсиэли» хаһыат корреспондента, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ А.С. Татарина, СР культуратын туйгуна, үлэ ветерана, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ Е.А. Дьяконова, «Отуу уота» түмсүү чилиэнэ М.И. Кычкина. Нам улуунун Арбын нэһилиэгиттэн төрүттээх Индира Софронова биэриини илээн-саҕалаан ытта.

Түмсүү салайааччыта А.Г. Дунаев түмсүү үлэтин туһунан, төһө киһи баарын, инникигэ туох былааннаахтары, улуус айар куттаах ыччаттарыгар түмсүү тэри-нэллэригэр күүс-көмө тирэх буолуохпут диян кэпсээтэ. Онтон биһигини хоһоонунан күндүлээтилэр, ырыаны ыпсардылар. Биридди бэйэлэрэ айар үлээн хаһаангыттан дьарыктаналларын кэпсээтилэр, иэйэр кут илбиһин, тыһынын дьон дьүүлүгэр көрдөрдүлэр. Биэри кэмигэр мас оноһуктар быыстапка-ланнылар. Айар куттаах Нам ыччата, иэйиитин искиитигэр тупсакка, түмсүүтэ тэринин диян «Отуу уота» чилиэннэриттэн ыгырыы барда. «Отуу уота» өрөгөй ырытын (Ю.В. Потапов-Саргын тыллара, В.Г. Ядреев мелодията) В.Г. Ядреев толоруутугар иһиттибит.

Айылҕаттан алгыстанан, айар куттаах дьон баалара үчүгэйиэн, бу сиргэ диян санаанан биэри түмүктэннэ.

Аксинья ТАТАРИНОВА

БОЛҔОЙУН! ЭЛЕКТРОННАЙ СУРУТУУ

«Энсиэли» хаһыакка 2017 сыл бастагы агарыгар электроннай сурутуу ытыллар. Редакцияҕа кэлэн дуоҕабар түһэриилэр, сурутууну төлөнөр, электроннай почта аадырыһа тиксэриилэр. Хаһыат PDF форматынан ааҕааччыга тиэрдиллэр.

6 ыйга — 210 солк.,
3 ыйга — 105 солк.,
1 ыйга — 35 солк.
Хаһыат индексэ — P0005, нэдиэлэҕэ иккитэ (оптуорунньук, бээтинсэ) тахсар.

Алтынны 14 күнүгэр, бээтинсэбэ, улуус баһылыга А.П. Атласов «Аһаҕас эфирэ» буолан ааста. Бу эфир темата улууска дьиэбэ-уокка наадыйааччылары араас программаларынан хааччыйы туругун тула кэпсэтии, ыйыталаһы, туоһулаһы буолла.

Эфир иннигэр Александр Атласов кылгас иһитиннэри оҥордо. Ол курдук, билигин «Хаарбах дьиэ» федеральной программаны эргэ, көтүүгүгэ барар дьиэлэртэн дьону көһөрүү үлэтэ ытыгылар. Маны таһынан республика тутууга министерствотунан «Обеспечение жильем молодых семей» подпрограмманы, тыа хаһаайыстыбатын министерствотунан «Устойчивое развитие сельских территорий на 2014-2017 гг. на период до 2020 г.» федеральной программаны субсидияларынан уонна «Туймаада» ФАПК нөҕүө бырыһыана суох кредитинэн олоһор дьиэлэри тутуу салҕанар.

Эдэр ыаллары олоһор дьиэн хааччыйыга улуус үрдүн билигин 314 ыал уочаракка турар, мантан Хатыг Арыыга 83, Нам селотугар 76, Хамаҕатта 37, Партизанна 28, Хатырыкка 23, Бөтүнгэ 16, 1 Хомустаахха 14, Модукка 12, Никольскайга 11 эдэр ыаллар бааллар. Бу ыаллартан 266-та үһэ этиллибит подпрограмма кыттыга сайабылыанна биэрбиттэрэ, онтон 90-на ылыннылан, 81 ыал ирдэбилгэ толору эппиэттэһэрэ биллибитэ, 7 сааһынан тахсыбыт, 6 атын программа кытталларынан, 5 критерийдэргэ эппиэттээ-бэттэринэн туораабыттар. Инньэ

ситэри хоруйдамматах 41 ыйытыгыларга эрдэ этиллибитин курдук, улуус хаһыатын нөҕүө хоруйдар бэчээттэнэллэр. Соһох ыйытыгылар смс уона ватсап нөҕүө бэриллибиттэрэ, ааттара суоллара ыйылыбатахтар. Онон Нам сэл. олоһтооҕо дьин ыйарга күһэлинибит.

Проконьева, Нам сэл.: *Березовая уулуссага нэһилиэк иһинэн автобус сырыта хаһан сабаланыаҕай?*

Хоруй: Саҥа техническэй регламент тахсыбытынан, иккис автобуспут техническэй характеристика уонна оҥоһуллубут сыла ирдэбилгэ эппиэттэбэт. Манна ураты варианттары үөрэтэ сылдьабыт.

Сивцева, Нам сэл.: *Селобут наһаа кирдээх, маҕаһыныннар тобо ыраастамматтарый? Паарка уонна таһынааҕы ойуур барыта бөх-сыыс, ону ким хонтуруоллуруй, тобо үлэ ытыгылыабыт?*

Хоруй: Маны барытын нэһилиэк дьаһалтата сүрүннүүр, хонтуруоллуур. Маҕаһыныннары кытары үлэ ытыгылар, ону күүһүрдөн биэриэхпит. Нэһилиэнньэ өттүттэн бөҕү-сыһы таһаарбат буолууга, субюогунууктарга кыттыга үөрэнэр наада.

Иванов, Нам сэл.: *Нэлэгэр ми-*

чения» дьэни оҥорторуохтарын наада, ол төлөбүрдээх.

Нам сэл. олоһтооҕо: *Аммосов аатынан уул. 13 №-дээх дьиэ-та «Хаарбах дьиэ» программага хаһан кириэбэй?*

Хоруй: Бу дьиэ «Хаарбах дьиэ» программага билингитэ суох. Олоһтоохтортон үөһэ этиллибитин курдук, анал лицензиялаах тэрилтэттэн «Бу дьиэ чэхчэ хаарбах» дьин «Акт заключения» ылан баран, межведомственной комиссияга сайабылыанна биэриэххитин наада.

В.П. Крылова, 1932 с. төрүүх кырдыаҕас аатыгтан: *Эбэм хаарбах туруктаах дьиэбэ олоһор. Олорор усулуобуйаны тупса-*

квартилын кадастровой учуокка туруоруллаларыгар алҕас тахсыбыга билиннэ. Маныаха көннөрүү үлэтэ бара турар.

Соловьев, 1 Хомустаах: *1 Хомустаахха пропискалаахтын, Нам сэл. участка ылыахтын сөп дуо?*

Хоруй: Российской Федерация иһигэр ханна баҕарар участка ыларгытын сокуон утарбат.

Спирidon Семенович, Нам сэл.: *2003 с. Салбанскай уул. олоһор уопсай дьиэбит умайан хаалбыта. Онтон ыла дьиэ туруорсабыт да, күн бүгүгүгэ дьиэри туох да быһаарыллыбат.*

Хоруй: Ленскэй нэһилиэккэ босхо муниципальной дьиэ

КИМ ДЬИЭЛЭЭХ - ОЛ ДЬОЛЛООХ

гынан, 23 ыал субсидияга тигистилэр. Уопсайынан 2014 сылга 19 эдэр дьиэ кэргэн 1200 кв.м иэннээх дьиэ тутунулар, манна 15 мөл. 662 тыһ. 860 солк. субсидия ыллылар. 2015 с. 24 дьиэ кэргэн 1572 кв.м иэннээх дьиэлэргэ кирдирдэр, манна 28 мөл. 375 тыһ. 565 солк. субсидия көрүлүннэ.

Тыа хаһаайыстыбатын министерствотун салаатынан 2014 с. 25, 2015 с. 27, 2016 с. 33 эдэр ыаллар уонна эдэр специалистар субсидиялары туһанан дьиэ тутунулар. Манна 2014 с. 30 мөл. 749 тыһ. 805 солк. субсидияга 2053 кв.м, 2015 с. 37 мөл. 290 тыһ. 320 солк. субсидияга 2013 кв.м, 2016 с. 47 мөл. 041 тыһ. 893 солк. субсидияга 2394 кв.м иэннээх олоһор дьиэ туһаҕа кирдэ. Бу программага олоһор дьиэбэ наадыйар тыа хаһаайыстыбатын салаатын, ону тэнэ социальнай эйдэ үлэһиттэрэ (оскуола, оҕо саада, культура, доруобуя харыстабыла) кириэһэттэрин сөп.

«Туймаада» ФАПК салаатынан олоһор дьиэни туттууга уонна благоустройствога бырыһыана суох кредити 2014 с. 11 ыал, 2015 с. 11 ыал, 2016 с. 31 ыал туһанналар. Үбүлээһинин ыллааха, 2014 с. 4 мөл. 402 тыһ. 490 солк., 2015 с. 2 мөл. 750 тыһ. солк., 2016 с. 11 мөл. 126 тыһ. 780 солк. үлэрилиннэ. Бу түмүгэр 2014 с. 771 кв.м иэннээх 9, 2015 с. 380 кв.м 3 дьиэ тутуулан үлэбэ кирдэ. Манна даҕатан эттэххэ, 2008-2013 сс. «Туймаада» ФАПК-га улуус дьаһалтатын өттүттэн үбүнэн кыттыһыыга уонна кредиттэри төннөрүүгэ улахан иэстэр тахсыбыттара, ол түмүгэр, үгүс кэпсэтии, быһаарсыы кэнниттэн өйдөһүү ситиһиллэн, «Туймаадалар» бу программаны үбүлээһини тохтоптулар.

Ити курдук араас программаларынан улуус олоһтоохторо дьиэлэнэллэригэр-уоттаналларыгар улуус дьаһалтатын өттүттэн сөптөөх үлэ ытыгыллан, манна туһааннаах специалистар дьарыктанан, документтары хомуйан, ол комиссияларга көрүллэн, олоһор дьиэни тутуу кэмэйэ сыллата улаатар.

Ити кэнниттэн «Аһаҕас эфир» кирибит ыйытыгыларга хоруйдааһыннар саҕаламмытара. Манна 63 ыйытыгы кирибиттэн «Аһаҕас эфир» кэмигэр 22 тутта хоруйданна, эфир кэмигэр

крооройуон Нэлэгэр уулуссатыгар, онтон да атын өттүгэр водопровод хаһан тардыллыаҕай?

Хоруй: Билигин бастакы соруғунан баар уу ситимин сангардыыга, насоснай станцияны күүһүрдүүгэ үлэ барар. Ити да буоллар, саҥа ситимнэри тардыыга былаан быһыытынан үлэ ытыгылар.

Лена, Нам сэл.: *Ленскэй нэһилиэккэ Молодежной уулусса хаһан оҥоһулуоҕай?*

Хоруй: Молодежной уонна Куонта Кириэс уулуссалары сайаапка быһыытынан толорууга ылыбыт, эһиил 2017 сылга бу кыалларын үөрэтэн көрүөхпүт.

Нам сэл. олоһтооҕо: *Октябрьскай уулуссага турар 22 №-дээх дьиэ хаһан сноска бараарый, мин 6 оҕолоохпун, икки хостоох дьиэбэ олоһобут. Сноска бардагына, иттичэ иэннээх икки хостоох квартираны биэрэллэр дуо? Тоҕо олоһор киһи ахсаанынан көрүлүбүтүө?*

Хоруй: Жилищнай кодекска олоһуран, хаарбах дьиэттэн көһүүгэ дьиэ иэнигэр тэн иэн көрүллэр. Октябрьскай 22 №-дээх дьиэ 2016 с. кириэбэ, оттон 2017 с. Чернышевская уул. 37 №-дээх дьиэбэ көһүөхтэрэ.

Нам сэл. олоһтооҕо: *Ленскэй нэһилиэккэ Минияров аатынан уул. 2 №-дээх 4 квартиралаах дьиэтин сноска ытытарга комиссия кэлэн көрбүтэ, ол эрэн күн бүгүгүгэ дьиэри туох да эппиэт суох, хаһан быһаарылыарый?*

Хоруй: Минияров 2 №-гэр элбэх квартиралаах дьиэ 2020 с. кэннэ көһүү программата биэргэтилиннэбинэ кириэбэ. Олоһтоохтор билигин анал лицензиялаах тэрилтэбэ «Акт заклю-

рыыга улуус селоба ытытар, оттон село, муҥ саатар, уһаайба биэриэн сөп дуо?

Хоруй: Сир сокуонугар олоһуран уһаайбаны аукцион нөҕүө ылыаха син. Саха сирин сокуонунан босхо уһаайба элбэх эрэ оҕолоохторго биэриллэр.

Маргарита Спиридонова, Нам сэл.: *Мин элбэх оҕолоохпунан Көччү-2 уһаайба биэрбиттэрэ, ону документонун оҥортоору гыммыттар, манан гаас магистрала барар дьин аккаас ылбыттыт. Ол оннугар атын сиргэ биэриэх буолбуттара күн бүгүгүгэ дьиэри суох. Кырабыт номнуо 8-һын туолла, улаханым 22-тэ буолла. Бу хаһан быһаарылыаҕай?*

Хоруй: Правительство 878 №-дээх уурааҕар олоһуран, гаас охранный зонатыгар Көччү-2 кварталтан 23 уһаайба кирибитэ. 2016 с. бастакы этабыгар 11 ыалга детсад тутулуохтаах сирин аңардаан түгэттибит, оттон атын дьонно ыаллыгы сытар нэһилиэккэртэн сир бэриһиннэ-рэгэ үлэ барар.

Оксана Иванова, Нам сэл.: *Улуус киинигэр элбэх оҕолоох ыалларга хаһан участка биэрэллэрий, 2011 сылтан уочаракка турабыт?*

Хоруй: 2017 с. АГРС (палаточнай городок) көһөрүлүннэбинэ, ол сирин элбэх оҕолоохторго үлэриһипит.

Винокурова, Нам сэл.: *2007 сыл АБЗ аттыгар 1,5 гаалаах участка атыыласпытыт, ону бас билигэ документонун оҥортороҕо, бу Хамаҕатта сиргэ дьин илии баттаммата, улаханым хайтардыбыт. Маны ким, хаһан быһаарыаҕай?*

Хоруй: 2006 с. Нам селотун

дьин суох. Онон «Реестр нуждающихся в жилом помещении по социальному найму» дьингэ сайаапка суруйабыт. Жилфонд специалиһыттан туох докумуоннар наадаларын туоһулаһабыт.

Нам сэл. олоһтооҕо: *Дьиэбэр благоустройство киллэрэрбэр туох көмөнү көрдүөхпүн сөбүө?*

Хоруй: Чааһынай дьиэбэ толору хааччыллыыны киллэрэргэ «Алмаэргизнабаан» көмө быһыытынан 7,5%-наах чэпчэтиллибит потребительскай кредити биэрэр программаны үлэлэтэр. Манньк кредити ыларга туох ирдэбиллэр баалларын баантан, биэтэр интернет-сайт нөҕүө информация ылыаххытын сөп.

Бийтыгы: *ТХУ нөҕүө субсидияны туһанан Т. Монастырева аатынан уулуссага дьиэ тутунубут. Быйыл программа ирдэбиллэн дьиэбитигэр кириэстээх этибит, баттааһына кыйбат дьин гааспыт киллэрбэттир. Хайдах буолабыт?*

Хоруй: Бу манньк түгэн уһаайба сирин генеральной былааны тутуспака түгэтииттэн тахсар. Гаас ситимин тардыы генеральной былааны учуоттаан бырайыага оҥоһуллар уонна тардылар. Билигин ити оройуонга гаас ситимигэр реконструкция оҥоһуллунагына эрэ кыаллар. Ону нэһилиэк дьаһалтата бюджетыгар үп көрөн оҥорторуохтаах.

Ирина Алексеевна, Нам сэл.: *Чааһынай дьиэ благоустройствотыгар уулуссага септиги оҥорор көңүлүнэр дуо?*

Хоруй: Көңүллэммэт. Хас биридди нэһилиэккэ депутаттарынан бигэрэтиллибит тупсарыы быраабылалара бааллар, маны нэһилиэк дьаһалтата хонтуруоллуохтаах.

Нам сэл. олоһтооҕо: *Саастаах дьонно дьиэ атыылаһарбытыгар бырыһыана суох, биэтэр чэттиһиллэх госуларственнай программа баар дуо?*

Хоруй: Хомойуох иһин, итиник ис хоһоонноох программа суох.

Зоя Кривошапкина, Хамаҕатта: *Хамаҕатта Арыы Тииттэригэр олоһобут. Бизэрэ суулан уһаайбабыт үс гыммыт биэрэ сүбэтэ, хотонум суулуна, эрэй бөҕөнү көрүсүбүт. Манна эби уһаайба биэрэргэ туох эмэ хамсааһын тахсыа дуо?*

Хоруй: Манньк биэрэк кээрттэн уһаайбаларын сирдэрин былдыапыт дьонно нэһилиэк дьаһалтата «Ыһаах ыспыт» сиргэ квартал анаата. Бу Кириэс Кытыл генеральной былааныгар киллэрилиннэ, билигин кадастровой үлэлэр бараллар, 2017 с. иккис кварталыгар уһаайбалары үлэриэхпит.

Бийтыгы: *Туймаада» ФАПК нөҕүө кредит ылары хантан билсэххэ сөбүө? Манна туох ирдэбиллэр баалларый? Туох төрүөттэн аккаастыахтары сөбүө?*

Хоруй: Бу түгэнгэ Нам сэл. Октябрьскай, 1 улуус дьаһалтатын дьиэтин иккис этээһигэр

208 каб. кэлэбит (прием чааһа 8.30-12.30). Эбиэттэн киһэ докумуоннары кытта үлэ ытыгылар. Бу подпрограммага кириэн баҕалаахтар манньк ирдэбиллэри тутуһуохтаахтар: СР территориятыгар 5 сылтан итэҕэһэ суох олоһор буолуохтаахтар. Олоһор дьиэ нуормата биэр киһиэхэ 18 кв.м уопсай иэн. Заем 10 сылга дьиэри ыйдарынан биэтэр кварталларынан тэн өлүүнөн төннөрүллэр.

Аккаастанылар түгэннэр ыйылыбыт докумуоннар ситэтэ суох буолаахтарына, туттуон баҕалаах заему төннөрүүгө дохуота эппиэттэспэт буоллаһына, төлөбүр графигынан заему толору толуйар сааһа 65-һи аһар буоллаһына уонна биэрбит докумуоннара дьинэ суох буоллаахтарына.

Бийтыгы: *ТХУ нөҕүө дьиэ туттарга субсидияга туох докумуоннар ирдэнэллэрий?*

Хоруй: «Устойчивое развитие сельских территорий на 2014-17 гг. и на период до 2020 г.» федеральной целевой программаны олоһор дьэни туттууга субсидия ыларга баҕалаах киһи: 1. уһаайбалаах буолуохтаах, дьиэ туттарыгар көңүллээх, землеустроитель бигэрэппит участвагы топосъемката баар буолуохтаахтар. Ити сүрүн докумуоннары таһынан ирдэнэллэр өттүн ТХУ кэлэн билсэххитин сөп.

Бийтыгы: *Эдэр ыаллар дьиэ тутталларыгар субсидияны туһаналларыгар туох ирдэбиллэр баалларый?*

Хоруй: «Обеспечение жильем молодых семей» подпрограммага кириэр инниттэн пропискалаах сиргитигэр сайабылыанна биэрэбит уонна ирдэнэллэр докумуоннары хомуйан туттарабыт. Сүрүн критерийинэн дьиэ кэргэн кыттыга үлгээх буолара ирдэнэллэр. Улуус дьаһалтатын дьиэтигэр 215 каб. кэлэн барытын чуолкайдаһаххытын наада.

Ити курдук «Аһаҕас эфир» чааһы кыйбат бириэмэтигэр интэриэстээх уонна кыһалҕалаах дьон балайда элбэһи чуолкайдастылар. Бу хоруйдар дьэни-уоту туттууга хайа эрэ өттүнэн туһалаах буолуохтара дьин эрэннилэр.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ В. ГАВРИЛЬЕВ

Умнуллубат кэрэ түгэннэр

Күн-дьыл түргэнник да ааспыт. Ленинскэй комсомол кэккэтигэр кирибитим номнуо 50 сыл буолбут. Онтон ыла төһөлөөх хаар ууллубута буолуой?

1965-66 үөрэх сыла этэ. Мин Модут ситэтэ суох орто оскуолатыгар 7-с кылааска үөрэнэrim. Кыра кылаастарга баһаатайдырым.

баһаатайдырыбыт, кэнсиэрдэргэ, спортивнай күрэхтэргэ кыттарбыт, кырдыаастарга көмөлөһөрбүт.

Муус устарга оскуола иһинээҕи тэрилтэ комсомол кэккэтигэр ылбыта. Онон бүппэтибит. Муус устар 22 күнүгэр ыраас, тыала суох күн этэ. Кыра өйүө уктан, велосипедынан Намга айаннаатыбыт. Ыраабын билэбит, ол эрэн, санаабыт күүстээх. Этиллибит бириэмэҕэ райкомолга кэллибит. Оччолорго райко-

- диэт, билиэппин тутан, үөрөкөтө хостон көрдүдүргэ тахсыбытым. Эҕэрдэлэһии, үөрүү-көтүү бөҕө. Ол күн бары билиэт тутан, дьиэбитигэр төттөрү айаннаабыппыт. В.И. Ленин төрөөбүт күнүгэр Намга райкомга дьэ, чаччы, комсомол кэккэтигэр кирибиһпит. Илибигигэр билиэт туппушпунт. Дьиннээх комсомол чилиэттэрэ буолбуппунт. Онтон ыла элбэх хаар-самыыр түһэн аастаҕа. Муус устар 22 күнэ үйэм тухары умнуллубат

КОМСОМОЛ

аҕыннаахха, ыһахтыыр паарканы сангалы онорбуппунт. Совхозтар ахсын комсомольскай фермалар, биригээдэлэр үлэлииллэрэ, «Школа-производство-ВУЗ» хамсааһын төһүү күүс буолбута. Олоххо сыһа-халты үктэнээччи урут да баара. Көнө суолга турунааччы, үөрэххэ,

үлөҕө тардыһааччы элбэҕэ. Комсомол иилиир-сағалыыр, түмэр күүһэ кырата суоҕа.

Түмүкпэр, сааһырбыт комсомолецтары Ленинскэй комсомол тэриллибит күнүнэн итиитик-истинник эҕэрдэлибин.

Т. ТЕРЕШКИНА-НИКОЛЬСКАЯ

КОМСОМОЛ – МИН ДЬОЛУМ

Үһүс чиэппэр сағаланытыгар 5-6 оҕону комсомол кэккэтигэр кириргэ мэкитиэлээбиттэрэ: Ядрихинская Мартаны, Тихонов Ляны, Васильева Таняны уо.д.а. Комсомольскай тэрилтэ сэкэрэтээрин Дьяконова Дуня үлэлиирэ. Мэкитиэлэммит оҕолор улахан бэрэбиэркэни ааспыһпыт. Үөрэх таһынан кылаас, оскуола общественнай олоҕор төһө кыттаргы көрөллөр. Октябрятскай, пионерскай этэрээттэргэ

мол билинги музыкальной оскуола дьиэтигэр этэ. Хомойуох иһин, райкомол сэкэрэтээрин ким олоҕорбутун өйдөөбөһүн. Доржжа устун хааман, киэн хоско кирибиһпит. Ус остуол иннигэр туран, үс киһи ыйытыгыгар эппиэттээбиһпит. «Комсомол кэккэтигэр киридин, биликкин харабын харатын курдук харыстаа, комсомол аатын үрдүктүктүт, үлэһит буол», - диэн, илии тутуһан, кыһыл билиэти туттарбыттара. «Түһэн биэриэм суоҕа»,

үтүө өйдөбүл буолан хаалбыта. Үлэлирим, хамсыгырым тухары комсомол үрдүк аатын чиэстээхтик илдэ сырытытым.

Комсомол кэккэтигэр кирири үрдүк эппиэтинэс буолара. Ыччат түмсүүлээх этэ. Түмсэ түстүн да, кыайтарыа суоҕу да кыайабын, бүтүө суоҕу да бүтэрэбин. Элбэх субуотуньуктар бараллара. Саас, күн уһаатабына, үлэ чааһын кэнниттэн, 2-3 чаас курдук үлэлээн барарбыт. Элбэхтэн бири

Үтүө холобуру үтүктүүххэ, үксэтиэххэ уонна үөдүтүүххэ

Финляндияттан велосипедынан айаннаан кэлэн баран, бу дьонго сыһаным төрдүттэн уларыйда. Маршрутпут финскэй провинциянан ааһара, суоллара грунтовой. Кемпиннэргэ буолбакка, балаакканан хоно сырытыбыт. Үгүстэр билбэттэрэ буолуо, ол эрэн Финляндияҕа балаакканан ханна бағарар түһүүххэ сөп. Кыраныссаны уонна таможняны велосипедтаах киһи туох да учарата суох биэс мүнүүтэнэн ааһар. Тута велодорожжалар сағаланаллар, дойду тыа өттүгэр асфальт уонна атын цивилизация өрүттэрэ суохтар.

Финляндия суолун-иһин туһунан элбэхтэ суруллубута, оттон финнэр бэйэлэрин туһунан үгүстэр «Особенности национальной рыбалки» киинэҕэ көрдөрбүттэрин курдук улахан культурата суох, иһээччи дьон курдук өйдөбүл баар. Оттон хайа бағарар дойдуга бастатан туран дьоннор буолаллар, бу өттүнэн финнэр миигин олуһун сөхтөрдүлэр.

Ону холобурдаан эттэххэ маннык: биһиги Иматраҕа мас зодчество музейыгар кэлбиһпит бэс ыйыгар диэри сабыылаах эбит. Аттыгар массивнатын онгосто сылдьар хаһаайынтан көрдөстүбүт, кини музейы арыйда — бары дьиэлэргэ финнэр былыргы иһиттэрэ-хомуостара ууруллубут. «Көрүң», - диэн эйбэстик этэн баран, төттөрү массивнагыгар барда. Төлөбүр туһунан биһир да тыл этиллибэтэ, биһиэхэ курдук биһир да харабыл, көрөөччү-истээччи суох.

Иккис түгэн: биһир мороженнайы атыһылы тулар кыыс биһиги суол-иис каартатын көрө турдахпытна кэлэн, «Барыта үчүгэй дуо?» — диэн ыйыталаста. Онтон каартаҕа кыайан быһаарбакка, киоскатын сабан баран, ийэтин көмөҕө ыһырда. Ийэтэ кэллэ, кыратык нууччалы сағарар эбит, ол кэннэ сиһилии быһаарда, эбиитин өссө атын чопчу суолу-иһи көрдөрөр каартаны ағалан бэлэхтээтэ. Иһиттэххэ кыра дьыала, ол эрэн санааҕа олус үчүгэй.

Манан биһиги сөҕөрбүт, соһуйарбыт бүһпээ. Номнуо түүн буолуута тыа суолунан 80-ча км аастыбыт, ол эрэн Суокума оройуонугар күөлгэ тахсар суолу таба тайамматыбыт. Туох да элбэх суол-иис баарыгар буккуллуу тағыста. Ыксааммыт бу сиргэ сэдэхтик сылдьар массивналары тохтотуохха диэн буолла. Бастагы түбэспит массивна тутта тохтоото, суопсара курданыгар диэри сыгыннаах кугас бытыктаах фин, аттыгар доғор кыһа олоҕор. Биһиги кыһалыбытын быһааран уу чугаһыгар хонорго бағабытын эттибит. Ону өйдөөн, каарта ойуулуу сатаатылар, табыллыбата. Ол кэннэ уонча мүнүүтэни кэтэһинг диэн баран велосипедтардаах төннөн кэллилэр. Онтон хас да километр курдук ойуур ылыктарынан айаннаан күөлгэ тийдэн биэрдилэр. Кинилэр чугас хуторга олоҕоллор эбит уонна сылгыны

иитэр дьарыктаахтара билиннэ.

Бүтэһик түгэн: сарсыарда туран куйааска 60-ча км айаннаатыбыт, дэлби утатан бааһынаҕа үлэли сылдьар фермертэн уу көрдөстүбүт. Киһибит үлэтиттэн аралдьыйбакка дьиэтин диэки сапсыйда: «Тийиэнгит куукунаттан бэйэҕит уута иһин», — диэтэ. Дьэ, санаан да көрүң, бу ханнык эрэ Германия буолбатах, аттыбытыгар ыаллыы сытар Финляндия уонна атын планетаҕа сылдьар курдук санаабын.

Тоғо манныгы? Онон сылдьан бэйэбэр мэлдьи итинник ыйыты бэринэrim. Ис патриотическай санаам, национальнай киэн туттуум бу түгэннэргэ тийиэн хайдах эрэ бэйэбин итэҕэс, туох эрэ тийбэтин курдукка тиэрдэр.

Кыранысса икки өттүгэр айылҕабыт биһир курдук, хатыннар, бэстэр, таас томтордор уонна маардар. Биллэн тулар, хотугу айылҕа араас культураны олоҕдорго уонна сүөһү иитэргэ, манна Россияҕа быһаарарбыт курдук, эрэйдээҕэ өйдөнөр. Ол эрэн Финляндияҕа харах ыларынан бааһыналар, барытыгар үүнээйи силигилиир, ол аттыларыгар тып-тап курдук хаһаайыстыбалаах хутордар. Дьон сылгыны, козаны уонна ынағы иитэллэр. Ханна бағарар сибиһэй хаһыаттардаах почтовой дьааһыктар бааллар.

Дьиэлэр хатамматтар. Суол-иис ып-ыраас, бөх-сыыс көстүбөт. Күөл аайы онгочолор уонна ким бағарар шашлык, барбекю онгосторугар анал дьиэлэр бааллар. Улахан куораттарга массивна суолун аттынан велодорожжалар оноруллубуттар.

Айаммыт былаһын тухары полицияны биһрдэ да көрбөтүбүт. Бу дойдуларын финнэр ылбыттар да, бэйэлэригэр табыгастаах, сатамнылаах гына онгостубуттара харахка быраһыллар. Айылҕа айгыраабыта көстүбөт — кылгастык сылдьарбытыгар куобахтары, саһыллары, хахханнары о.д.а. көрө үөрэнбибит. Оттон биһиэхэ уон сыл устата саһылы биһрдэ эрэ көрбүтүм. Ол онугар кыранысса таһынаағы уобаластарга үгүс элбэх контуруоллуур постардаах полициябыт үтүмэн элбэх. Лесогорскайтан сағалаан, паспорттынан биэс төгүл бэрэбиэркэлэтилэр, тоғото биллибэт. Икки төгүл куттуу сатаабыттара, массивнаан да эскирээпиттэрэ, эбиитин

ФИННЭРТЭН ТУОХ ИТЭҔЭСТЭЭХПИТИЙ?

ыттары киксэрибиттэрэ.

Миигин онон-манан соччо соһуппаккыт буолуо, Россия устун элбэх сыл айанныбын. Бу Финляндияны кытта тэннир соруктаах бэйэбит дойдубутугар төһө ыалдьытымсахпытын аҕыһах сибиһэй холобурунан билиһиннэриэхпин наада курдук.

Бам ыйын бырааһынныктарыгар Хийтолаттан чугас Ладога күөл хоту биэргинэн сылдьан сыһыга баһаар турбутун көрбүһүт, уот биһир соғотох турар дьиэҕэ чугаһабыт этэ. Суолунан ити дьиэҕэ куттал суоһаабытын биллэрээри тийиэбит. Аантан биһир эмээхсин сүүрэн тағыста уонна аяахпытын атыахпыт иннинэ: «Манна туту уманнугут? Бу айан суола буолбатах! Киэр буолун!!!» — диэн ыһы-хаһы буолла. Онуоха дьиэҕэ уот чугаһабытын эппиптигэр, уоһун ньимийэн баһан: «Эһиги мантан барың, бэйэбит көрүөхпүт», — диэн быһа-

бааччы эттэ.

Иккис түгэн: көлүөһэм тэстэн, дьоннорбуттан хааламмын, маршрутпун чуолкайдаары, массивналары тохтотобун. Биһир чаас курдук турбуппар 40-ча массивна ааста, кэмниэ-кэнэҕэс биһир хампарыйбыт «Жигули» тохтоото, оно таас дьүлэй ветеран олоҕор испитэ син көмөлөһөн абыраабыта.

Үһүс түгэн: Каменогорскай анныгар ойууртан биһир ханнык эрэ уһаайбаҕа тахсан кэлибит, тулата фонтаннардаах олус кыраһыабай дьиэ турара. Салгыы суол ханна тиэрдэрин ыйыталаһаары гыммыһытыгар, биһир хараҕа көстүбөт буолуор диэри бескөччү уойбут хаһаайын ойон тағыста. Сэрэйдэххэ, бу үрэх баһыгар уоруллубут харчынан туттарбыт дьиэтигэр тараччы тутуохтара диэбит курдук харағар уостубат куттал көстөрө. Үөс батааска биэрбэккэ аяаһыттан эҕэрдэ он-

нугар: «Манна тугу гына сылдьабыт? Билигин ыттары босхо ытыһа, киэр буолун!» — диэни иһиттибит.

Дьэ, бу курдук, ыаллы дойдуну кытта холоотоххо, толоос «ыалдытымсах» ыаллар элбэхтэр. Ол иһин Финляндия устун сылдьан наар дойдубутугар хайдахпытын тэнни көрдүм. Төннөн истэххэ, Ленинградскай уобаласытыгар (урут бэлиэти көрбөт этим) тула эргиммит бүтүннүү сыбаалка, бөх-сыыс, алдыаны-кээһэни. Аны суол кытыларынан биһир да хоруллубут бааһына суоһун өйдөөн көрдүм. Сүрүннээн быраһыллыбыт дэриэбинэлэр, биһир киргэ-бөххө көмүллүбүт собуоттар уонна комбинаттар, олоҕор аттыларыгар үрдүк олбуордардаах, эргичи джиһтер анныллан турар коттедждарын эмиэ бөх-сыыс, быраһыллыбыт шинэлэр о.д.а. тулалыһыллар.

Күөлгэргэ чугаһаҕа киһи дуулайар бөҕө-сыһа, кир-хох. Үгүс сирдэригэр күөллэр кытыллара бүтүннүү чааһынай коттедждарынан (сэрэйдэххэ туох да көңүлэ суох) кэлимник тутуллубуттар. Барыларгар джиһтээхтэр уонна... ыттардаахтар. Оттон киһи барыта сылдьыах курдук сириттэн үс күнү быһа велосипедтарынан бөҕү тийэ сатаатыбыт да, кыайтарбатаҕа. Онооғор сабыылаах таможеннай территория бэйэбит өттүбүттэн киһи кыайан эппэт курдук бөҕүнэн көмүллүбүт.

Мантан биһир ыйыты үөс-күүр: хайдах маннык олоҕуохтун сөбүй?

Александр СТАРОСТИН

БАҢЫЛЫК ДУОҢУНАҤЫГАР КИИРДЭ

Нэһиликпитигэр араас тэрэһиннэр бараллар. Аҕа саастаах дьон декадаларын чэрчитинэн, тэрилтэлэр бэтэрээн үлэһиттэригэр бэлэхтэри туттардылар. Кырдыаҕастар үөрүүлэрэ үксээтэ. Ылаллы сьатар Николай бэтэрээннэрин кытта истин кизһэ тэрилиннэ. Кырдыаҕастар Дьокуускай куоракка бэлиэ сирдэринэн күүлэйдээн, кэнсиэр көрөн, дуоһуя сынньаннар.

Модульнай библиотекаҕа кыргызтар күннэрин бэлиэтээһин сэргэхтик ааста. Ас буһарытын, баттах кизгэлин, эриэккэс фартук көрүүлэрин үс уол сыаналаата. Соһун тэрээһини олохтоох библиотека сэбиэдиссэйэ Сардана Бережнева иилээн-сажалаан ытта. Кыттааччыларга Н. Окочешникова олохтоох дьаһалта аатыттан рецептэ сурунааллары бэлэх уунна.

Биир бэлиэ түгэнинэн кольцевой суол аһыллыта буолла. Тэрээһингэ улууспут аҕа баһылыга А.П. Атласов, правительствотан И.Г. Никифоров, суол ис министриэтибэттэн С.В. Винокуров кыттыны ыллылар. Суолбут аны асфалланн дьон баҕа санаабытын тизиртэбит.

Биир дойдулаахпыт, РФ суруйааччыларын сойуһун чилиэнэ, литературнай кириитик, телесурналыыс Николай Рыкунов сырдык кэриэһигэр

Алтынны 21 күнүгэр Бөтүг нэһилигин «Айылгы «сынньалан киинигэр «Ийэ олох төрдө» диэн ааттаах сыллата ытыллар бүтүн улуус ийэлэригэр аналлаах бырааһынньыктааҕы дьоро кизһэ буолан ааста. Бырааһынньыкка үгүс нэһилиэк дьахталларын сэбиэтэ, бастыҥ актыбыыс ийэлэр кыттыны ыллылар.

Эвэрдэ тыллары Нам улуун дьиз кэргэн уонна ыччат управлениетын салайааччыта Т.Н. Степанова, Нам улуун дьахталларын сэбиэтин председателэ

«Үтүө үгэстэри тирэх оностон» диэн ырытар тосхоллоох ыстатыйаларын хомурунньугун билиһиннэриитэ буолла. Бииргэ үөрэммит, үлэлээбит дотторо сүдү киһилэрин туһунан истинник ахтаннар, мустубут дьону уйдаыттылар. Ол быһыгар үөрөппит учууталлара оҕо сааһын туһунан көрүдүөстээх ахтыылары онордулар.

СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, улууспут бастагы баһылыга Д.Ф. Алексеев 80 сааһыгар аһааһыт культурнай-спорттивнай десант буолан ааста. 1 Хомуустаах делегацията саҕа оскуолаҕа, музейга сырытта, төгүрүк остуол тула олон Дмитрий Федотович кэргэнэ Г.Г. Алексеева, «1 Хомуустаах» МТ баһылыга В. Жирков уонна тэрилтэ салайааччылары олус иһирэх ахтыылары онордулар. Нэһиликпит бэтэрээннэрэ В.В. Сыромятников, А.С. Атласова, А.Р. Осипова, В.М. Аргунова совхозка хайдах тулуурдаахтык, бэринилээхтик үлэлээбиттэрин туһунан кэпсээннэр, дьону сөхтөрдүлөр.

Бу күн дартска, шашкаҕа, ытыыга тыһаһыннаах күрэхтэһилэр бардылар. Шашкаҕа бартыһааннар эрэллээхтик бастаатылар. Ытыыга, дартска ыалдьыттарбыт кыайы өрөгөйүн биллилэр. Түмүккэ икки нэһилиэк улахан кэнсиэр көрдөрдүлөр, аҕа баһылыктар бииргэ үлэлээһин сөбүлэһин түһэристилэр.

Нэһиликпит аҕа баһылыга А.Зырянов дуоһунаска кириитин инаугурацията буолан ааста. «Хомус» сынньалан киинигэр элбэх киһи муһунна. Тэрэһин саҕаланьытыгар аҕа баһылык А. Зырянов андаҕар тылларын эттэ. Олохтоохтор уонна эстрада сулуһа Варя Максима кыттылаах эвэрдэ кэнсиэринэн түмүктэннэ. Бу кизһэ дьон-сэргэ сүргэлэрэ көтөбүллэн, астынан тарҕастылар.

П.И. СКРЯБИНА

БИИРГЭ ҮЛЭЛЭҤИИ

Бастагы Хомуустаах нэһилиэгэ кыстыкка этэнгэ кириэн эрэр. Эдэр фермердэр программаҕа кыттан, грант ылан, улахан хотоннорун тута сылдьаллар. Сүөһү өлөрүүтэ (идэһэлэни) саҕаланна. Муус ылытын үлэтэ бара турар. Дьаһалта тэрийитинэн кырдыаҕастары муһунан хааччыыахтаахтар. Кулууп өрөмүөнэ салҕанар, Саҕа дьыл

ҮБҮЛҮӨЙДЭЭХ СЫЛГА

бырааһынньыгар диэри кириэр баҕа санаалаахтар. Улуус бастагы баһылыга Д.Ф. Алексеев төрөөбүтэ 80 сылын көрсө араас хабааннаах тэрэһиннэр ытыллаллар. Быһылыгы сылбыт кини сылын биллэриллибитэ. Ол чэрчитинэн,

Алтынны 26 күнүгэр Бөтүг олохтоох библиотекатыгар нэһилиэк эдэр ийэлэрин, кэрэ кыргызтарын түмсүүтэ улуустааҕы «Айталы Куо» түмсүү салайааччылары Юлиа Жергинаны уонна Алла Максимованы кытта көрсүстүлэр. Ыалдьыттар бэйэлэрин түмсүүлэрин туһунан, араас программалар тустарынан билиһиннэрдилэр.

Кэрэ сэбэрэни онорууга маастар-кылаас ытыттылар. Ону тэнэ араас ыйытылларга аһаастык хоруудаагылар, санаа атаастыгылар. Инникитин бииргэ үлэлэһэргэ былаан ылыннылар.

А. СОЗОНОВА

ХААЙТАРЫ ЭМИЭ ДА ҮЧҮГЭЙДЭЭХ

Өрүс унуор нэһиликтэр суоллара сабылына. Фрунзе дьон-сэргэтэ хаайтарыга эрдэ бэлэмнэммиттэри биллэр. Олохторо-дыахтар күөстүү оруйар. Дьону сэргэхситэр араас тэрэһиннэр буолаллар. Ол курдук, «Ийэ күнэ», «Кырдыаҕастар күннэрэ» ытыллыбыт-

тар. Нэһилиэнньэ бары көхтөөх кыттыны ылар. Урбаанныт Матвеевтар дьиз кэргэн ТХПК «Соноҕос» диэн саҕа хотон үлэ-үэ киллэрбиттэрэ нэһиликкэ биир бэлиэ, үчүгэй сонун буолду. Хаайтарыга ас-үлөттүнэн ыал үксэ дьаһаммыт, сорохтор Көбөкөнтөн атыылаһан кэллэр

эбит. Кыһынны кыдымаах хойуутук кирибит, онон суол үлэтигэр үгүс үлэ бараара буолуо диэн кэпсэтиллэр. Хаайтарар эмие да үчүгэйдээх, сынньанабыт диэн этэллэр.

Аксинья ТАТАРИНОВА

ИСТИН МИЧЭЭР

П.П.Ядрихинская аатынан Көбөкөнөөҕү сынньалан киин сыллааҕы үлэтин сезонун Ийэ күнүгэр аналлаах тэрэһиннэринэн саҕалаата. Ол курдук, алтынны 14 күнүгэр көмүс күһүнү атаарар «Күһүнү киһи күлбүтүнэн» аты-эргин дьаарбанга, аукцион уонна тэтик күрэхтэһилэр буолан аастылар. Саамай элбэх араас ас көрүннээх атыһытын Федотова Ирина Семеновна, саамай улахан оҕуруот аһын үүннэриит хаһаайкаларынан Гаврильева Матрена Петровна уонна Иванова Ольга Петровна буолдулар. Гаврильева М.П. сүбүөкүлэтэ 1, 674 кг, Иванова Ольга Петровна үүннэриит хаппыыстата 6,995кг буолла. Манньык үрдүк үүнүүнү ситиһи элбэх үлэттэн, үчүгэй көрүүттэн тахсар.

Алтынны 15 күнүгэр «Ийэм истин мичээрэ» күн-күбэй ийэлэргэ аналлаах олус сэргэх, интэриэһинэй тэрэһин буолла. Ийэлэр бараксатар араас күрэхтэргэ барытыгар кыттан, дуоһуя сынньаннар. Ол курдук, «Өрүүтүн аттыбар баар күндү киһим, оҕом барахсан» фотокурс күрээбэр, норуот куоластааһын түмүгүнэн, кыайылаах үрдүк аатын Бочкарева Феронья Юрьевна сүктэ, «Истин ийиим сибэккитэ ийэбэр анаар» сибэкки оноругун күрээбэр Колесова Ия Дмитриевна кыайда, «Ийэ туһунан үгүс хоһоону суруйбуттар уран тыллаахтар, бииргэ түмэн ону аһааста, күн-күбэй ийэбэр» – ийэ туһунан хоһоон ааһытын күрээбэр Егорова Аида Ивановна кыайылааһын, минньигэс салаат күрээбэр

саамай ураты, минньигэс салааттаах хаһаайка Гаврильева Матрена Петровна ааттаннар. Тэрилтэлэр ийэлэр кыттылаах күрэхтэһиигэ уопсайа биэс хамаанда (детсад, оскуола, балыһа, администрация уонна кыра тэрилтэлэр холбоуктаах уонна кырдыаҕастар хамаандалара) кытынна. Хас да түһүмэхтээх олус сэргэх, өрө күүрүүлээх күрэхтэһи кэнниттэн, детсад хамаандата кыайыны ситистэ.

Сынньалаҥ киин үлэһиттэрэ манньык интэриэһинэй тэрэһиннэри өссө да тэрийдиннэр, нэһилик олохтоохторун кэрээбэ угуя, биир түһүлгэбэ түмэ турдуннар, санаттан саҕаны толкуйдаан, тобулан үрдүк таһымнаахтык үлэлэстиннэр диэн баҕа санаабыт бастыҥ аһаасты.

Ф.Ю. БОЧКАРЕВА, олохтоох библиотекарь

ИЙЭ-ОЛОХ ТӨРДӨ

Л.М. Маркова, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига П.П. Окочеев, Хатын Ары нэһилик аҕа сүбэтин председателэ М.Б. Герасимов, Бөтүг нэһилигин баһылыга М.А. Макаров күн-күбэй ийэлэргэ эвэрдэ тыл эттилэр.

«За любовь и верность» Россия үрдүк наҕараадатын Хатын нэһилигин олохтоохторугар, 4 оҕолоох, 9 сизнээх, 37 сит бииргэ олохтор Валентин Титович уонна Тамара Галииновна Васильевтар дьиз кэргэттэригэр туттарылына.

Саха республикатын ыччат уонна дьиз кэргэн политикатын министрствотун махтал суруктарын Үөдэйтэн, уруһуй учуута-

ла Зырянова Наталья Егоровна, Бөтүгтэн, начальнай кылаас учуутала Протопопова Елена Николаевна, Модуттан «Үчүгэй Алаас» түөлбө салайааччыта Сивцева Татьяна Николаевна, «Түһүлгэ» ДК уус-уран салайааччыта Макарова Надежда Гаврильева, Хамаҕаттаттан «Тупсууна» дьахтар сэбиэтин чилиэнэ Парникова Елена Захаровна ыллылар. Маны таһынан «Нам улууна» МТ баһылыгын, Нам улуунун дьиз кэргэн уонна ыччат управлениетын, улуус дьахталларын сэбиэтин махтал суруктарын Нам улуунун бары нэһиликтэриттэн киэн туттар, холубур оностор оҕо ийитигэр, ону тэнэ уопастыба сайдыытыгар оруолун көрдөрөр туохха барытыгар олус көхтөөх

бастыҥтан-бастыҥ ийэлэр тутан чистэнилэр.

Салгыы «Саха дьахталлара эйэлээх олох иһин» автотур кыттылаахтарын аатыттан Хамаҕатта дьахтар сэбиэтин председателэ Галина Андреевна Аммосова тыл эттэ.

«Ньургун» үнүү народнай коллектива, «Күбэй» ансаамбыл салайааччыта В.Д. Макарова, В.Г. Бандеров, Михаил Макаров, Бөтүгтэн «Күбэй» ансаамбыл кыттыны ыллылар. Хамаҕаттаттан «Ретро Данс» үнүү коллективтар 10 сыл тэриллибиттэн күн бүгүгүгэр диэри үнүү-үлүү сылдьар 3 оҕо ийэгэ, аҕата, элбэх сизн эбэтэ, эһэтэ, үгүс элбэх республикатааҕы балынай үнүү турнирдарын медалистара Надежда, Михаил Нов-

городовтар уонна «Ретро Данс» үнүүүттэрэ Лидия Еремеева, Михаил Макаров ча-ча-ча, фигурнай вальс толордулар. Нам сэлээннэтин олохтооҕо Мира Парникова торт онорор кистэлэннэрин кэпсээн, мастер-кылаас көрдөрдө.

Балаһыанна быһыытын ытыллыбыт муода күрээбэр Бөтүг, Искра, Модут, Хамаҕатта, Хатырык, Түбэ уонна Хатын Ары нэһилигиттэн 50-с -2000 сс. муоданы туруордулар. Дьүүллүүр сүбэ түмүгүнэн 1 миэстэни Хатын Ары нэһилигэ, 2-с миэстэни Бөтүг, 3-с миэстэни Хамаҕатта ыллылар. Муода куюкурсуугар Попова Людмила Петровна, Петрова Ольга Николаевна, Кобяков Григорий Андреевич, «Намына Куо» автотур салайааччыта Соловьева Екатерина Андреевна, улуус-

тааҕы аҕа сэбиэтэ спонсородаата. Маны таһынан бары нэһиликтэр музыкальнай нүөмөрдээх, эвэрдэ тыллаах килэн, мустубут ийэлэри истин-иһирэх тылларын эвэрдэлээтилэр.

Олус тэрэһиннээх, көхтөөх дьоро кизһэ бары дуоһуя сынньанан, оонньоон, үнүүүлээн, тыннаах сибэкки дьөрбөлөөх тарҕастылар.

Нам улуунун дьиз кэргэн уонна ыччат управлениетын салайааччыта Т.Н. Степанова, Нам улуунун дьахтар сэбиэтин салайааччыта Л.М. Маркова, Бөтүг нэһилигин баһылыга М.А. Макаров, Бөтүгнээҕи «Айылгы» сынньалаҥ киинигэр, бары спонсորдарга, тэрийсбиттэргэ, кыттыбыттарга барҕа махталытын тиэрдэбит.

И.Д. Сивцева – Намына

НЕРЮНГРИ КӨБҮӨРҮГЭР

Ааспыт нэдиэлэҕэ Намнааҕы оҕо спортивнай оскуолатын 16 эдэр итиллээччтэ ыраах Нерюнгри куоракка баран кэллилэр.

Ол курдук Сахабыт сирин сурууу энэригэр көнгүл тустууга Уһук Илин регион турнира буолан ааста. Манна 2004-2005 сс. төрүүх уолаттар туһуннулар. Кэрэхсэбиллээҕэ, 12 уол бириистээх миэстэлэри ылбыттар, кинилэр истэригэр 3 чемпион баар. 28 кг. Сидоров Денис иккис, Атласов Айтал үһүс, 30 кг. Захаров Николай маннайгы, Баишев Дмитрий үһүс, 32 кг. Охлопков Семен маннайгы, Николаев Александр үһүс, 35 кг. Пинигин Артур, Гуляев Сергей үһүс миэстэлэри үллэһинилэр. 42 кг. Матвеев Игорь, Пятакин Амыстаан үһүс, 50 кг. Слепцов Слава үһүс, 54 кг. Гермогенов Игорь маннайгы миэстэлэри ыллылар. Тренердэр – К.А. Сивцев, В.С. Стрекаловский.

Бу бүтүн Уһук Илин регион турнирыгар баран күрэхтэһэргэ кыах биэрбит, көмөлөспүт, өйөөбүт дьонноругар: улуус баһылыга А.П. Атласовка, үрэх управлениетын начальнига О.Н. Протопоповка, улуустаагы гимназия директора А. В. Новгородовка уонна эдэр тустууктар төрөспүттэригэр спортивнай оскуола салалтата, чуолаан, тренердэр махталларын биллэрэллэр.

Бэйэ информ

«Оо, намнар, туруннаһытына сүрдээх дьон», — диэн Василий Николаевич Оконешников, Чурапчы хамаандатын капитана, аатырбыт кырдыас волейболист, биһиги 1977 сыллаахха Өлүөхүмэҕэ Саха сирин «Урожай» ДСО-гар бастыгыр иһин күрэхтэһиигэ кыайбыттыгынан санаан, нөнүгө сылыгар көрсүһээт, сана аллайытыгы сүрэхпэр илдэ сылдыбын. Элбэх күрэхтэһини көрбүт, кыттыбыт спортсмен Нам хамаандата хайдах курдук турунун, сыралаһан кыайбытын астынан, сыаналаан тыл быктардаҕа. Ити биһиги бэйэбит испитигэр улахан ситиһиһит умнууга хаалбыта, олох да хаалыахтаагыр VI-с тыа сирин оонньууларыгар Нам волейболга хамаандата 10 иһигэр да кыайан кирибэтэҕэ, кыттыбакка хаалбыта кыһыта-абарыта күөдүтүн-өйдөтөн кэлбитэ. Күрэхтэһини көрө бара сылдан, мин Виктор Гаврильевич Кутяркинныын илии тутуһаат, туох да саната суох Өлүөхүмэни өйдүү түстүбүт быһыылаах, киһим: «Мин өйдүүрбүнэн, намнар биһиги кэммитигэр биэс иһиттэн ханан да түспэтэхтэрэ, эн Өлүөхүмэ туһунан суруй эрэ», — диэтэ. Мин улаханник убаастыыр киһим суруйбутугар, «ээх» диэбиһин өйдөөбөккө да хаалбытым.

Хамаандата учууталлыы сырыттаһына, Виктор Гаврильевич бэйэтэ тийээн кэлэн: «Денис, олох аккаастаммаккын, бараһын. Быйыл намнар тыаһы таһаарыахпытын сөп. Эн Абрамов Роберка туруоруон», — диэтэ. Хамаанда «сүрүн костяга», аппаанылар, Виктор Гаврильевич такайар, илдэ сылдыар уолаттара, бииргэ оонньуур, билсэр дьон. Кондрашов Коля — нуучча, эдэр уол. Сүрдээх «грамотнайдык» оонньуур, быһар киһибиһит, унуоҕа да балаҕа улахан. Анастас Былгаев, Дмитрий Пермяков — орто унуохтаахтар, үчүгэй техникалаах оонньооччулар. Мээчиги сымнааҕа баҕайытык ылааларын ымсыгара көрөр эһим. Онуоха эбии мин уонна Роберт Абрамов буолабыт. Уолбут сүрдээх үрдүк унуохтаах — 2 м 5 см курдук өйдүүбүн (баҕар, сыһа буолуон сөп), көбүс-көнөтүк тутта сылдыар, күүстээх-уохтаах, киһи астынар саха уола. Баскетболист идэлээх, оонньуур кэмтигэр улахан баҕайы мээчиги илиитин иһигэр олох сүтэн хаалар, көстүбэт буолар дьон кэпсиппэлэрэ. Онтон ыстанара диһиэн — бэйэтин киэнэ, нуучча улахан уолаттарын блоктарын үрдүнэн таах саайталыыра. Дьэ, манньык уолу үчүгэйдик, та-

Ааспыт өрөбүллэргэ Дьокуускай куорат 2.№-дээх спортивнай оскуолатыгар Учуутал күнүгэр аналлаах ыччаттар икки ардыларыгар пауэрлифтинггэ күрэхтэһи буолан ааста.

Күрэхтэһи Бүтүн Россиятааҕы «Спорт вместе по настоящему!» бырыһыйаак чэрчитинэн ытылыһына. Сүрүн сыала-соруга: ыччат бэйэтин быһытыт-таһаатын тупсарынытын, күүс өттүнэн сайдытытын ситиһиһи.

Улуустарга спорт саалаларга тренажернай хостор дэлэйиннэр, ыччат пауэрлифтинг көрүнүнэн дьарыктаныыта күүһүрдэ.

Күрэхтэһи икки күн устата барда. Бастагы күнүгэр друобуйаларыгар хаачахтаах спортсменнар күрэхтэһилэр. Иккис күнүгэр 18-р диэри саастаах уолаттар илин-кэлин түһүстүлэр. Дьокуускай куорат спортивнай оскуолаларыттан, Магантан, Намтан сүүсчэкэ спортсмен кытына.

Нам спортсменнара куһаҕана суох көрдөрүүлэннилэр. Ол курдук, 18-р диэри саастаахтарга 59 кг Дмитрий Олесов үс көрүнү түмүгүнэн 297,5 кг ыараханы көтөбөн, кыайылааһын таһыста. Уолбутун бастагы улахан ситиһиһитинэн эвэрдэлиһит, өссө да үрдүк ситиһиһилэри баҕарабыт.

Бу күнүгэр Таатта улуу-

хуттан төрүттээх РСФСР уонна САССР спордун маастара Гаврил Григорьев бириһигэр XXI республикатааҕы сахалыы ыстаныга турнир буолан ааста. 52 спортсмен кыттыбытыттан, 22-тэ — Саха республикатын спордын маастардара. Уус Алдан, Нам, Ньурба, Үөһээ Бүлүү, Чурапчы, ХИФУ, «Модун» спорт комплекс, Дьокуускай куораттан кытыннылар.

МАҢЫ КЫТТА ӨРӨ ТУСТАН

10 спортсмен 40 м куордарда. Түргэн ыстаныга 1 миэстэни Уус Алдантан Иван Пестряков 43 м 99 см, 2 миэстэни Намтан Владислав Попов (хаартыскаҕа) 43 м 69 см ыстанан ыллылар. Таатта улуһунан төрүттээх инженернай техникуму институт 5-с кууруһун устудьуона Андрей Васильев 41 м 22 см ыстанан, республика рекордун олохтоото.

Мас тардыһыга 105 кг диэри ыйааһыннаах 21-р диэри саастаах уолаттарга Дьулуус Охлопков бастаата. Кыргызтарга 60 кг ыйааһыннаахтарга Константинова Намыына (хаартыскаҕа) барыларын кыайта-лаан, эрэллээхтик бастаата. Константиновтар дьэ кэргэттэригэр үһүс кыһыл көмүс мэтээли аҕалла.

Инокентий УВАРОВСКОЙ - КҮРҮЛГЭН

быгастаахтык, санаатын табан оонньоттоххо кыайы сырдик дьаралыга биһигини кууһуон сөп этэ. Арай, аэропорка «Улахан уолбут» рейстэн хаалан-хаалбыта этин эспитин курдук иһилиһит. Өлүөхүмэҕэ туох да настарыанһыта суох, укусуку буолан көтөн тийдибит. Ону-маны ыйыталаһы буолла. Чурапчылар биһи ыйы быһа спордунан, эрчилли бөҕөлөөх кэлбиттэр. Кинилэр «фаворит» буоллахтара дии. Ол ғынан баран, олохтоохтор, өлүөхүмэлэр, турумуттара сүрдээх, быйыл «ылабыт» дии сылдылар эбит. Хамаандаҕа талыы дьону муспуттар, 4 киһилэрэ 190 см үрдүк үһүлэр, аны капитаннара Медведев дьон олох маастар дуу, кмс дуу үһү. Онон тыалар Чурапчыга уонна Өлүөхүмэҕэ улахан утарсыны оноруо суохтар диэн билгэлээһин буолла. Намнар, өлүү болдьохтоох, бастагынан чурапчыларга түбэстибит. Утарсыы онгорбокко «нуулунан» бардыбыт.

Арай, эбиэт сағана Абрамов-

таһына сүүрэн таһыстыбыт. Дьэ, дуолан киһирсии сағаланна ээ. Тэбис-тэһнэ эрбии биһигин курдук эрийсэн иһэбит. Арай, Виктор Гаврильевич кэлэн: «Миэхэ биэрээр эрэ», — диэтэ. Мин өс кирибэх Роберка биэрэн иһэн, кэннибэр анһан кэбистим. Хайһынан көрбүтүм, Медведев соһуйан, блокка наһаа күүскэ ыстанан, сетка үрдүнэн сирэйэ кытаран

счетунан кыайыт Өлүөхүмэ сүрдээх күүстээх хамаандатын хоппуттара. Өлүөхүмэ уолаттара, арай, намнарга эрэ, тэн оонньууга тыһааһынын тулуйбакка уонна күрэхтэһи саамай үрдүк кинитэ биһиэхэ баара, ону кыайан туппакка, хотторуу хомолотун билбиттэрэ. Ханньык бағарар хамаанда оонньууга капитаныттан, тренериттэн улахан тутулуктааһын мөккүспэт инигит. Биһиги капитаммыт, Виктор Гаврильевич, уопуттаах оонньоочу, булгуруйбат аптарыгыттааҕа, ити алдьархайдаах ыһыллы кэнниттэн сөптөөх тыллари булан, дьонун сомоғолоон, эрэл кымын саған, бэйэҕэ эрэннэрэн, кини кыайыыга тиэрдибитэ диэтэхпинэ, ама, эмиэ мөккүһэр кини баара буолуо дуо? Оо, дьоллоох да кэмнэр этилэр. Ыалдьааччы астыммыт саната, үөрүү-көтүү, билбэт дьонун саната суох санныга таптайыыта, астыммыт хараҕа чаптыһыыра. Оо, намнар, оо, намнар!

Ити үтүөкэн кэмнэри сана-

КЫАЙЫ СЫРДЫК ДЬАРАЛЫГА

пыт бу киһирэн кэллэ. Дьэ, төһөлөөх үөрдүбүт этэй, тула барыта сырдык түспүтэ. Дьэ, аны киһирсэбит диэн буолла. Виктор Гаврильевич хайдах оонньоохтаахпытын быһааран, чуолкайдаан биэрдэ. Оонньууттан оонньоуга бэйэ-бэйэбитин билсиптэн, өйдөһөн иһэбит. Улам-улам оонньоубут биһир механизм курдук, бэйэ-бэйэни мэхэйдэспэккэ, былдыспакка, ким тугу сатырынан, кыахтааһынан баран иһэр буолла. Сүрдээх сэргэхсийи, күлсүү-салсыы, доғордоһуу «атмосферата» үөскээбитэ. Виктор Гаврильевич наар күлэ-үөрэ сылдыар, хараҕа чаһылыһыыр. Ол курдук, сүрдээх эрэллээхтик финалга тийээн кэллибит. Биһиги Чурапчыга хотторбут буолан, Өлүөхүмэни биһир да партияны биэрбөккэ, кыайдахпытна эрэ сатанар балаһыанһа үөскээбитэ. Хара бастаакыттан турунуохтаахпыт өйдөнөрө. Бигэ бағайытык, эрэллээхтик таһсан баран, оонньоубут биһиги санаабыт хоту барбатаҕа... Уоскутуһуу, тыһылыы буолла. Онтон киһирсэн көрдүбүт да, туох да табыллыбата, ыһыллан хаалбыһыт.

Капитаммыт кыһыран, сирэйэ-хараҕа турбута сүрдээх. Кондрашову туора таһааран тугу эрэ кэпсэттилэр. Онтон биһиэхэ дыппинийэн, тоһоғолоон дьаһайда. Плошадкаҕа капитаммыт кэнниттэн олох кыайыт дьон курдук ытыс таһына-

көһүндэ да, Виктор Гаврильевич мээчигинэн сирэйгэ саайда. Дьэ, доғор (киһибиһит ачыкылаах этэ), кыа-хаан бөҕө таһыста.

Хоту дойду хотуун уола Виктор Гаврильевич муннун тутта-тутта: «Чэ, аны хоттордоххо да син», — диэн кыһытыт-абатын таһаарыт киһи хааман чиккэннирин көрөн, мин күлэн, олох быара суох сылдыбын. Уолаттарга сүүрэн тийээн: «Биһиэхэ, былдыгы дьонно, хаан таһыста да, кыайтарда диэн буолура, оон кыайы баар буолуо, уолаттар кытаатын», — диэтим. Дьэ, кырдык, ити кэнниттэн Медведев уоҕа-кылына уғарабыт курдук буолбута. Аны уолаттарбыт тутталлара-хапталлара сүрдээх сыдыамсыйыт курдук буолбута. Биһиги инники түһэн барбыһыт. Арай биһирдэ, Медведев блокка туттарбакка, сүрдээх күүскэ охсон кууһуннарда. Мин «буттүбүт» дии санаатым. Эргилиһитим мээчигим бу кырайдан иһэр эбит, сүүрэн тийээн уолум диэки өрө анһабын, киһим хап-сабар саба охсон кэбиһэр. Оо, онно Дима үөрбүт хараһын көрүөн этэ. Ити курдук хайдахтаах сыты мээчиги ыланнар, Дима уонна Анастас кыайыыга олук урусбуттары астына саныбын. Биһиги хас мээчиги ыллыбыт да, капитаммыт этиитин толорон, бэйэ-бэйэбитин өйөһөн, экири-экири, ытыс таһына-

аһы сүрдээх. Онтон күрэхтэһиигэ кэлбит хамаандалар барыта биһиэхэ «ыалдьан» айдаан бөҕө. Оонньоу улам-улам биһиги тустуутугар буолара элбээтэ, модун санаалара булгуруйуох курдук буолла. Арай, сетка аттыгар соғотох туран иһиттэхпинэ, сүрдээх үскэл, улахан киһи: «Мээчиги миэхэ ағал», — диэн ыһытааҕа. Туруорааччы өс кирибэх мээчиги кэннигэр киниэхэ кыратта. Киһим сүүрэн кэлэн өрө ыстанан, мағыйа түһэн баран, муостаҕа тоһоғолуу саайда. Ону мин кэтэһэн туран, миэстэттэн ойон таһсан, мээчиги суолун бөүлээн, блоктаан кэбистим да, мээчиги төттөрү өстөөх өттүгэр түһэн хаалла. Дьэ, доғор, сүрдээх улахан күлүү спортсааланы сатарыппат дуо. Кырдык, туораттан көрдөххө, олус да көрүдүөс түгэн буоллаҕа дии. 190 см таһа урдүктээх үскэл, улахан киһи туох баар кыһытын-абатын ууран охсубут мээчигин кыһ-кыра, маадьаар, 164 см эрэ үрдүктээх киһи тохотон кэбиһэрэ. Ити да түгэн, хотторон эрэр дьонно, балайда улахан охсуу буолбута чуолкай. Ити курдук, хамаанда бары чилиэнэ, араас оройуоннартан сылдыар уолаттар, биһир сыналга түмүллэн олоорор, үлэлиир намнарын чизин көмүскээн, дьону кэрэхсэтэр оонньоуну көрдөрбүттэрэ. Бары хамаандалары, ол иһигэр «фаворит» Чурапчыны «сухой»

аммын, сүрдээхтик долгууан туран, эрдэ, баарыгар турунун суруйбакка хаалыт улахан буруйбун, дьэ, дыһнээхтик билинэн, хараһым уутун кыамматым.

Виктор Гаврильевич ити Өлүөхүмэҕэ дьонуннаах кыайытыт туһунан бэйэм тугу өйдүүрбүнэн суруйдум. Кини спорка Намга, чуолаан, Аппааныга, өнөтө сүрдээх улахан дии саныбын. Ону ырыта барбакка, чуолаан, мин кини хамаандатын, учууталлар да күрэхтэһиһилэригэр, оройуонга да бастыгыр иһин күрэхтэһиһилэргэ биһирдэ да кыайбатаһым диэн билинэбин. Кини салайар талаангыттан астынабын. Виктор Гаврильевич сырдык мессүнэ куруук мин сүрэхпэр тыһынааһым тухары баар буолуо.

Денис ФЕДОРОВ, спорт ветерана, Өлүөхүмэтээҕи намнар өрөгөйдөрүн кыттылааҕа

Хаартыскаҕа: Аллара — Васильев Ион Ионович — вымпеллаах, Кутяркин Виктор Гаврильевич — хаҕастан, Степанов уонна Сивцев Г.Г. — күрэхтэһи тэрийээччилэрэ, Пермяков Дмитрий — грамоталаах, Былгаев Анастас. Үөһээ — Попов Николай — Намнааҕы «Урожай» ДСО председателэ, Абрамов Роберт — «Улахан уол», Федоров Денис Степанович, Кондрашов Николай

Понедельник, 31 октября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.25 Контрольная закупка 12+

Вторник, 1 ноября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.20 Контрольная закупка 12+

Среда, 2 ноября

05.00 Доброе утро

09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.25 Контрольная закупка 12+

Четверг, 3 ноября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 05.25 Контрольная закупка 12+

Пятница, 4 ноября

06.00, 10.00, 12.00, 15.00 Новости
06.10 Х/ф «Сталинград» 16+

23.30 Вечерний Ургант 16+
00.15 Ленини Кравиц 12+
02.25 Х/ф «Дорога в рай» 16+

Суббота, 5 ноября

06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Сталинград» 16+
08.00 Играй, гармонь любимая! 12+

Воскресенье, 6 ноября

05.50, 06.10 Х/ф «Мой ласковый и нежный зверь» 12+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
08.10 Смешарики. ПИН-код 0+

31 октября, понедельник

06:45 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+

1 ноября, вторник

06:30 В кадре республика (Абый ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+

21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Эн-сулускун!+
21:30 Т.О.К.6+
22:30 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+

2 ноября, среда

06:30 Дойдум дьоно (Хаггала ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+

3 ноября, четверг

06:30 В кадре республика (Абый ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+

19:30 Дойдум дьоно (Хотун Булуу ТВ) 6+
19:45 Олох үөһүгэр 12+
20:30 Саха сирэ-Якутия 12+

4 ноября, пятница

07:00 Люди в истории Южной Якутии (Нерюнгри ТВ) 6+
07:30 Тосюлгэ собирает гостей (Томпо ТВ) 6+

5 ноября, суббота

07:00 Дойдум дьоно (Панорама ТВ) 6+
07:15 Дойдум дьоно (Таатта ТВ) 6+

10:00 Аал-луук мас 6+
10:30 Советуем 6+
10:45 Инстинг илдьит 6+
11:30 Хранители времени 6+

6 ноября, воскресенье

07:00 Ырынан олобу симиэххэ...+
07:15 В кадре-республика (Зырянка ТВ) 6+
07:45 Дойдум дьоно (Панорама ТВ) 6+

ПЯТНИЦА, 4 НОЯБРЯ

18.35 «Битва за Севастополь». (Военная драма, 2015г.). Военная драма.
Любовь под нескончаемым огнем противника. Это реальная история Людмилы Павличенко - легендарной женщины-снайпера.

Понедельник 31 октября

12.30 Формула-1. Гран-при Мексики 0+
13.00, 13.25, 14.55, 17.35, 20.10, 21.15, 23.50 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

Вторник, 1 ноября

13.00, 13.25, 14.55, 18.00, 01.55 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+
13.30, 17.30, 20.35, 06.45 Все на Матч! Аналитика. Интервью.

- «Ростов» (Россия).
07.25 Обзор Лиги чемпионов 12+

Среда, 2 ноября

12.30 Безумные чемпионаты 16+
13.00, 13.25, 14.55, 16.35, 19.10, 20.55, 03.25 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

Четверг, 3 ноября

12.30 Д/с «Спортивные прорывы» 12+
13.00, 13.25, 14.55, 16.05, 18.10, 21.05, 00.10 Новости
13.05 Зарядка ГТО 0+

21.40 Футбол. Лига чемпионов. «Ювентус» (Италия) - «Лион» 0+
23.40 Культ тура 16+

Пятница, 4 ноября

12.30 Футбол. Лига Европы. «Саутгемптон» (Англия) - «Интер» (Италия) 0+
13.00 Зарядка ГТО 0+

(Томск) - «Спартак» (Москва).
19.00 Все на футбол! Афиша 12+
19.45 Все на хоккей! 12+

Воскресенье, 6 ноября

12.30 Профессиональный бокс. Бой за титул чемпиона WBO в полусреднем весе. Мэнни Пакьяо против Джесси Варгаса.

РОССИЯ

Понедельник, 31 октября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 1 ноября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Среда, 2 ноября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

11.40, 14.40, 17.25, 20.45 Вести. Местное время
11.55, 01.00 Т/с «Сваты» 12+

Четверг, 3 ноября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Пятница, 4 ноября

05.30 Т/с «Государственная граница» 12+

Суббота, 5 ноября

05.00 Т/с «Государствен-

ная граница» 12+
08.00, 11.20 Вести. Местное время
08.20 Россия. Местное время 12+

Воскресенье, 6 ноября

04.40 Т/с «Государственная граница» 12+

2016 сыл — Россияга киинэ сыла

АУДИОВИЗУАЛЬНАЯ НЭИЛИЭСТИБЭ

2006 с. ЮНЕСКО генеральной конференцията, алтынны ый 27-с күнүн Бүтүн Аан дойдутаагы аудиовизуальной нэилиэстибэ күнүнэн бигэргэспитэ. Билигин хас сайдыылаах дойду аагы аудиовизуальной докумуоннар архыыптары бааллар.

Бийиги республикабытыгар киинэ, видео матарыйаалларын тэрээһиннээхтик хомуйуу, архыыптааһын 1996 сылтан, Госкинохранилище (Саха сирин туһунан уһуллубут киинэ докумуоннарын түмэр-харайар государственной тэрилтэ) тэриллээбиттэн саҕаламмыта. Бу ааспыт сүүрбэ сыл устатыгар Госкинохранилище фондатыгар Саха сирин олоһун-дьаһабын бары өттүттэн көрдөрөр, кэпсири отут биир тыһынчаттан тахса киинэ, видео-докумуон хомуллан, анал көрүүгэ-истиигэ кирирдэ. 2005 сыллаахха «Об аудиовизуальном наследии Республики Саха (Якутия)» сокуон, онтон 2010 сыллаахха «О ресурсной базе формирования аудиовизуального наследия» диэн правительство анал уурааҕа тахсыталаабытара.

Быйылгы үбүлүйдээх сылытыгар тэрилтэбит үлэтэ кэнээн, диригээн, суолтата үрдээн, сангалыы — Саха Республикатын норуоттарын аудиовизуальной нэилиэстибэтин национальной киинэ» — диэн ааттанна. Бу, биллэн турар, тэрилтэ үлэтигэр өссө айым-ныылаахтык, таһаарылаахтык үлэтиргэ кынаттыр.

2009 сыллаахха, муниципальная тэриллиилэр сүбэлэрин кытта биригэ үлэтиргэ анал сөбүлээн түһэрсиллибитэ. Хас биридди улуска бу хайысхага эппиэттээх дьон аһаҕастара. Билигин Нам улусун В.Д. Попова салайааччылаах улус видео-киинэ архыыба ситиһилээхтик үлэтир.

Фондабыт баай ис хоһоонноох буоларын инниттэн, 1999 сылтан «Саха сирин киинэ летопись» куюнкурус тэрийэбит. Бастагы киинэ тутта кэпсири матарыйаалыт- А.И. Софронов-Алампа, И.Н. Бархов, А.А. Иванов-Күндэ тыһынаах мөссүөннэрэ. Бу хаама-симэ, кэпсэтэ сылдьаллара 1926 сыллаахха Бакуга буолбут 1 тюркологической съезд хрониката буолар. Манньык сэдэх докумуону учуонай Юрий Иванович Васильев-Дьаргыстай Бакуттан булан аҕалан туттарбыта. Уонна бастагы күрэх Гран-При кыһыл көмүс знагынан наҕараадалаабыта. Куюнкуруска идэлээх кинооператордар уонна бириддиэлэн сөбүлээн устар дьон — баҕалаах барыта хаарчаҕа суох кыттар. Күрэхтэһии киинэ арананы хабар буолан, үлэтэ да түмүктээх — чулуу үлэлэр аудиовизуальной киин көмүс фондатыгар кирирэлэр. Быйылгы үбүлүйдээх сыл биир үтүө булумньута - ирбэт тону үөрэтэр институт научнай үлэтэ Сергей Сериков аҕалыт киинэтэ. Киинэ ис хоһоонугар кылгастык тохтуур буоллаха, 1930 сыллар бүтүүлэригэр ССРС наукаларын академията Саха сиригэр ирбэт тону үөрэтэр экспедицияларын үлэтэ көстөр.

Фондабытыгар баар киинэ докумуоннары дьон-сэргэ кэбэҕэстик туһанарыгар алта томнаах таһылыбыт каталог тахсыбыта. Билигин сэттис каталогпыт электроннай вариана онһуллан бу күнүргэ бүтүөхтээх. Күннэтэ журналистар, устудьуоннар, учуонайдар, кыраайы үөрэтээччилэр, бириддиэлэн дьон бэйэлэригэр туһааннаах матарыйаалы булан, үөрэн-көтөн бараллар.

Сүрүн үлэбит таһынан тэрилтэбит иһинэн киинэ музейын тутан үлэлэтэ олоробут. Саха сиригэр киинэ сайдытытын, киинэ үлэтигэрин туһунан кэпсири, баай экспонаттар сылын ахсын кириэ тураллар. Олору туһанан араас быыстапкалары оноробут, кинолекторийдары тэрийэбит. Оскуолалары, социальная харалта тэрилтэлэрин кытта биир ситимнээх үлэтибит. Урукку киинэ үлэтигэр оператордар, режиссердар, артыыстар ахтыыларын хомуйан, «Люди за кадром» уонна «Люди за кадром и в кадре» киинэ хомурунньугун тиһигин быспакка таһаарабыт.

Элбэх омук биир ыал буолан эйэ-дэмнээхтик айа-тута үлэли олобор Сахабыт сирин баай историятын көрдөрөр тыһынаах хартыыналары, киинэ-видео матарыйааллары түмэргэ, архыыптаан аудиовизуальной нэилиэстибэ онгорон, үйэтитэн хаалларарга бары биир санаанан ылан үлэлиэх кэригнээхпит.

Манна улахан өйбүлү олохтоох бэйэни салайыныы баһылыктара, улус нэилиэктэрин депутаттара, общественной түмсүүлэр онгоруохтара диэн эрэнэбит. Бийиги аадырыспыт: Дьокуускай куорат, уулуссабыт - С.Данилов №13 телефон: 8(4112)44-88-61.

Марина ВИНУКUROVA, тэрилтэ сүрүн специалиһа

«ТУЙМААДА» хаһыакка сурутун, бириистэ сүүйүн!

«ТУЙМААДА» общественной-политической хаһыакка 2017 сыл бастагы анарыгар элбэх супер-бириистээх сурутуу ытытыллар.

Мантан антах олохпут, арааһа, үүт-тураан буолбата буолуо. Уопсай экономической кризис, сыана үрдээһинэ, үп-харчы кырыымчык буолуута, санаа-оноо түһүүтэ... Бар дьоммутугар сүбэлиибит: «Туймаада» хаһыаты кэлэр сылтан сурутан ааҕан, араас кыһалчалары көрсөргө бэлэм буолун. Тоҕо диэтэххэ, «Туймаада» хаһыат сэттэ сылы быһа кырдыгы эрэ суруйан кэллэ, суруйбуһут барыта туолан иһэрин үгүстэр билэн олодоххут. Ити курдук «Туймаада» хараххытын арыһыаҕа, олох устун эрэллээхтик хардылыыргытыгар көмө-ама буолуоҕа.

Бар дьон тутулууга суох хаһыатыгар эһиги тыа сирин уустук олоһун, политика, экономика, быыбардар тустарынан кырдыктаах суруйуулары ааһаххыт. Мантан салгыы сылын ахсын буолар быыбардары хайдах баарынан күүскэ сырдатыххыт. Хаһыакка ону сэргэ «Олох көстүүлэрэ», «Дьылжа хаан», «Эйгэ», «Баай байанай», «Иччи», «Таптал таабырына», «Араас» о.д.а. бэрт сэргэх балаһалар салгыы баччэттэниэхтэрэ. Суруйуулар ардыгар аралдыгыахтара, сорофор соһутоохтара.

Сурутуу сыаната Дьокуускайга уонна киин улустарга — 1180 солк. 62 харчы, Бүлүү бөлөх уонна хотугу улустарга — 1421 солк. 04 харчы. Алта ыйга толору суруттарбыттар сүүйүүлээх сурутууга кытталлар. Ааҕааччылар испиһэктэрин республикатаагы почтаттан ылабыт, онон сурутуу квитанциятын ыппаккыт.

Быйылгы сурутууга хаһаангытааҕар да элбэх бириийи олохтоотубут. Ол курдук ҮС СҮРҮН БИРИИС баар буолуоҕа. Бастагы супер-приз — «Синтай» тыраахтар! Иккис супер-приз — 100 тыһыынча солкуобай уу харчынан! Үһүс супер-приз — 50 тыһыынча солкуобай эмиз уу харчынан! Ону сэргэ үс сыаналаах бириис баар буолуоҕа: улахан ж/к телевизор, холдолльник, сыаналаах суотабай телефон. Маны сэргэ бэрт элбэх олус үчүгэй бириистэр баар буолуохтара.

Кэлэр сылтан хаһыат улустарга розницада атыыланара тохтуур, онон суруттардаххытына эрэ «Туймааданы» ылар кыахтааххыт.

Дьын баары суруйар, олоһу хайдах баарынан сырдатар, бар дьон сөбүлээн ааҕар хаһыатыгар көхтөөхтүк сурутун. «Туймааданы» сурутуон — кырдыктаах информацияны ылыан, олоһу атыннык көрүүн, бэйэбэр эрэллээх буолуон!

«ТУЙМААДА» редакцията.

БИЛЛЭРИИЛЭР

© Медицинская клиника «Сокол» (г. Якутск) 8 и 9 ноября в поликлинике с. Намцы проводит платный прием врача УЗИ на ультразвуковом сканере экспертного класса:

- УЗИ сердца (ЭХОКГ);
- УЗИ сосудов головного мозга (ТКДГ);
- УЗИ сонных и позвоночных артерий;
- УЗИ артерий нижних конечностей;
- УЗИ вен нижних конечностей;
- УЗИ органов брюшной полости;
- УЗИ органов малого таза женщин;
- УЗИ предстательной железы;
- УЗИ молочных желез;
- УЗИ щитовидной железы;
- УЗИ плечевых суставов;
- УЗИ локтевых суставов;
- УЗИ лучезапястных суставов;
- УЗИ тазобедренных суставов;
- УЗИ коленных суставов;
- УЗИ голеностопных суставов;
- УЗИ межпозвоночных дисков шейного отдела позвоночника;
- УЗИ межпозвоночных дисков поясничного отдела позвоночника.

После осмотра вы получите разъяснение по результатам и рекомендации по вопросам дальнейшего лечения. Стоимость исследований разная: от 1000 до 2000 руб.

Предварительная запись по телефону: **8-914-265-83-02**

Лицензия № ЛО 14-01-001078 от 28.01.2013 г.

УҺУРЭХ ТЫҺТАР

Уважаемую ГАЛИНУ ФИЛИМОНОВНУ КРЕНЕВУ, ветерана педагогического труда, горячо и сердечно поздравляем с Юбилеем!

Желаем крепкого здоровья, благополучия, терпения и мудрости во всех жизненных ситуациях, бодрости духа! Многая Лета!

С пожеланиями прихожане Намской церкви

Убаастабыллаах Хамаҕатта нэилиэтин олохтоохтору, үлэ ветераннара **ЛЕОНТЬЕВ ЕГОР РОМАНОВИЧ 75, СЕМЕНОВ АРКАДИЙ СЕМЕНОВИЧ, ИВАНОВА ВАЛЕНТИНА АНДРЕЕВНА 60** сааскытын туолбут үбүлүйдээх дьоро үтүө күнүгүнэн эвэрдэлибит!

Баҕарабыт баҕа санаабыт барҕара турарыгар, дьизэ кэргэннитигэр уйгулаах олоһу, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, чугас дьонугут тапталларынан, бар дьонугут ытыктыбылларынан арчыланан олох-хут киэркэйдин, санаабыт сандардын диэн үтүөнү кэрэһэлибит!

Хамаҕатта нэилиэтин ветераннарын сэбиэтэ

Нам улуунун ветеринарной управлениетыгар бухгалтеран үлэлээбит коллегабытын **ВАСИЛЬЕВА ЛИДИЯ АГЕЕВНА** 60 сааскын томточчу туолбукунан итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Баҕарабыт Эйэхэ саха алмааһыны кытаанах доруобуйаны, эйэлээх, уһун чабылхай олоһу. Чугас дьонун, оболорун, сизинэрин ортолоругар өрүү үөрөкөтө, кинилэр истинг сыһыаннарынан, күүстээх тапталларынан угуттанан, күн бүгүнүгүн курдук айа-туста, сүбэли-амалы сырыт диэн айхал тыла артыстаах, үтүө санаа үөтүүлээх алгыспытын аһыбыт.

Нам улуунун ветеринарной сулууспатын бары үлэһиттэрэ, профкома, лаборатория коллектива

Реклама

СКПК КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ
АЛМАЗКРЕДИТСЕРВИС

Улучшение жилищных условий от 400 000 руб. Переплата за год всего 15,92%

Заем "Потребительский"
От 31 000 руб.
Переплата 14,03% в год
Срок от 13 мес.

Заем "Пенсионный"
До 100 000 руб.
Переплата 18,13 % в год
Срок от 13-36 мес.

Заем "Быстрая помощь"
от 10 000 - 20 000 руб.
Переплата 11,65% в год
Срок 1 мес

Личные сбережения:
надежный рост и доход

Процентные ставки по видам сбережений:

Название продукта	Сумма	3 мес.	6 мес.	12 мес.
Платиновый	От 10 000 руб.	14		
Золотая рента	От 1 000 руб.		9	10
Управляемый	От 50 000 до 500 000 руб.			8
Серебряный	От 1 000 руб.	11	10	10
Бриллиантовый	От 1 000 руб.		10	12

Ждем Вас по адресу:
с. Намцы, ул. Чернышевского, 14
конт.тел: 41285

Быстро. Просто. Удобно.

Саха Микро Займ

В любую погоду с Вами!

Получите займы до 30 000 рублей по сниженным процентам. Требуется только паспорт.

с. Намцы, ул. Чернышевского, 7, магазин «Радуга», 2 этаж
Намцы – 8 914 2 710-108 (МТС)
Якутск – 26-06-07 (Мегафон)

Реклама ООО МФО «СахаМикроЗайм», ИНН 1435288643, ОГРН 1141447013828, гос.реестр МФО 651403698006092

О НАПРАВЛЕНИИ СРЕДСТВ МАТЕРИНСКОГО (СЕМЕЙНОГО) КАПИТАЛА НА ПРИОБРЕТЕНИЕ ТОВАРОВ И УСЛУГ, ПРЕДНАЗНАЧЕННЫХ ДЛЯ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ И ИНТЕГРАЦИИ В ОБЩЕСТВО ДЕТЕЙ-ИНВАЛИДОВ.

С 01.01.2016 г. в соответствии со статьей 11.1 Федерального закона «О дополнительных мерах государственной поддержки семей, имеющих детей» Правительства Российской Федерации возможно направление средств материнского (семейного) капитала на приобретение товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов.

Постановлением Правительства Российской Федерации от 30.04.2015 г. № 380 регламентирован порядок и условия направления средств (части средства) материального (семейного) капитала на приобретение товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов, предусмотренных перечнем товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов, утвержденным распоряжением Правительства Российской Федерации от 30 апреля 2016 г. № 831-р, в соответствии с индивидуальной программой реабилитации или реабилитации ребенка-инвалида, путем компенсации затрат на приобретение таких товаров и услуг за исключением:

- 1) медицинских услуг;
- 2) реабилитационных мероприятий, технических средств реабилитации и услуг, предоставляемых инвалиду за счет средств федерального бюджета в соответствии с Федеральным законом: «О социальной защите инвалидов Российской Федерации».

Средства направляются на компенсацию затрат на приобретение товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов, территориальным органом Пенсионного Фонда Российской Федерации путем безналичного перечисления на счет владельца сертификата, открытый в кредитной организации на территории Российской Федерации.

Распоряжение средств осуществляется лицом, получившим в установленном порядке государственный сертификат на материнский (семейный) капитал, путем подачи в территориальный орган Пенсионного Фонда Российской Федерации непосредственно либо через многофункциональный центр предоставления государственных и муниципальных услуг следующих документов:

1. заявление о распоряжении средствами в порядке;
2. основной документ, удостоверяющий личность лица, получившего сертификат;
3. основной документ, удостоверяющий личность представителя, и нотариально удостоверенная доверенность, подтверждающая его полномочия, в случае подачи заявления через представителя;
4. ИПРА ребенка-инвалида, действительная на день приобретения товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов;
5. документы, подтверждающие расходы на приобретение товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов (товарный или кассовый чек, договор купли-продажи с товарным или кассовым чеком либо с приходным ордером и товарной накладной, договор возмездного оказания услуг с товарным или кассовым чеком либо с приходным ордером и товарной накладной, иные документы, подтверждающие оплату товаров и услуг, с указанием стоимости приобретенных товаров);
6. Акт проверки наличия приобретенного для ребенка-инвалида товара, содержащий сведения о владельце сертификата, наименование приобретенного товара и информацию о наличии приобретенного товара, с указанием информации о соответствии (несоответствии) приобретенного товара индивидуальной программе реабилитации или реабилитации ребенка-инвалида,

действительной на день приобретения товара, и перечню товаров и услуг, предназначенных для социальной адаптации и интеграции в общество детей-инвалидов, составленный уполномоченным органом исполнительной власти субъекта Российской Федерации в сфере социального обслуживания, находящимся по месту обращения владельца сертификата или его представителя в территориальный орган Пенсионного фонда Российской Федерации;

7. Реквизиты счета владельца сертификата в кредитной организации (договор банковского вклада (счета), справка кредитной организации о реквизитах счета, другие документы, содержащие сведения о реквизитах счета), т.к. средства направляются путем безналичного перечисления на счет владельца сертификата, открытый в кредитной организации на территории Российской Федерации.

ПЕРЕЧЕНЬ ТОВАРОВ И УСЛУГ, ПРЕДНАЗНАЧЕННЫХ ДЛЯ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ И ИНТЕГРАЦИИ В ОБЩЕСТВО ДЕТЕЙ-ИНВАЛИДОВ:

Ванны переносные и складывающиеся; велосипеды трехколесные с ножным приводом; вспомогательные средства для перемещения человека, сидящего в кресле-коляске, при посадке в транспортное средство или высадке из него; вспомогательные средства для позиционирования курсора и выбора нужного пункта на дисплее компьютера; вспомогательные средства и инструменты для измерения климатических параметров; вспомогательные средства обучения повседневной персональной деятельности; вспомогательные средства ориентации электронные; дисплеи компьютерные тактильные; доски для письма, доски для черчения и доски для рисования, игры; клавиатуры; компьютеры портативные и персональные цифровые ассистенты (PDA); компьютеры настольные, переносные; кресла для ванны (душа) на колесиках или без них, доски для ванны, табуретки, спинки и сиденья; кресла функциональные; кровати и съемные кровати-платформы (подматрачные платформы) с механической регулировкой; кровати и съемные кровати – платформы (подматрачные платформы) с ручной регулировкой; лестничные подъемные устройства; лотки наколенные или столы, прикрепляемые к креслам; линзы для коррекции зрения (линзы контактные, линзы для очков для коррекции зрения); материалы для маркировки и инструменты для маркировки; машины для расчетов, машинки пишущие; машины читающие; наушники; оборудование для тренировки опорно-двигательного и вестибулярного аппаратов; подставки для книг и книгодержатели; подъемники для перемещения человека, не сидящего в кресле-коляске, при посадке в транспортное средство или высадке из него; подъемники лестничные с платформами; подъемники мобильные для перемещения людей в положении стоя; подъемники мобильные для перемещения людей, сидящих на сиденьях, подвешенных на канатах (строплах); подъемники стационарные, прикрепленные к стене, полу или потолку; предметы мебели для сидения; приборы для письма с алфавитом Брайля; принадлежностей мебели для сидения; rampy передвижные; специальная бумага (пластик для письма); средства для рисования и рукописи; средства для поддержания памяти; столы; телефонные аппараты для мобильных сетей; тележки; устройства индукционно-пеглевые; устройства, оборудование и материалы для анализа крови, устройства ввода альтернативные; устройства для записи с алфавитом Брайля, портативные; часы и хронометры, услуги течеа-секретаря.

Внесение указанных средств реабилитации в ИПРА детей-инвалидов производится при проведении медико-социальной экспертизы в соответствии с методическими рекомендациями по определению медицинских показаний и противопоказаний, рекомендуемых по определению к использованию специалистами учреждений МСЭ.

ФКУ «ГБ МСЭ по РС(Я)» Минтруда России.

лээн элбэх киһиэхэ, дьыэ кэргэттэргэ. Аһыныгас, уйан дууһалаах Нам дьонугар-сэргэттигэр, Раиса Петровна бииргэ төрөөбүттэригэр, аймактарбытыгар, бары көмөлөспүт дьонго баһарабыт кытаанах доруобуйаны, үлэтитигэр ситиһини, дьыэ кэргэттэргитигэр байылыат дьоллоох олоһу, иннитигэр аартыккыт арылла турдун, айыһыккыт арчылы сырыттын! Күн бүгүнгэнэнэ диэри харчы киирэ турар, өйбүлүгүт иһин улахан махта! Раиса Петровна эһиэхэ барыгытыгар улахан махталын тиэрдэр.

Махталы кытта кыһа Атласова Александра, бииргэ төрөөбүттэргэ, чугас аймактара

Алтынны 26 күнүгэр сарсыарда кэккэ боппуруостары быһаарса сүүрэкэли сылдан, Нам элиэннэтин киинигэр уолум аһыах хонуктааһыта бэлэхтэбит сотовай телефонун сүтэрэн кэбиһэн, оҕом бэлэбин уонна аймах-билэ дьоммун кытта ситимин, контактарбын сүтэрбиптиттэн харааста олордохпуна, Нам с. олохтоого Протопопов Николай Романович телефоммун булан, үлэбэр адалан биэрэн сүргэбин көтөхтө.

Николай Романович телефоммун булан баран, контактарбынан аймактарбар тахсан, ханна үлэлирибин чуолкайданан, сүгүкпүн тиксэрдэ.

Николай Романовичка түб бэйэм ааптытан улуусупт хаһыатын нөңгү истин махталбын тиэрдэбин уонна киһиэхэ, чугас дьонугар бары үтүнү, сырдыгы, үрдүгү эрэ баһарабын.

Зырянов Дмитрий Афанасьевич, Нам сэлээннэтин олохтооҕо

МАХТАЛ

Күндү ийэм, эбэбит, балтыбыт, эдьийбит Атласова Раиса Петровна ыарахан ыарыыга ыалдыбыта 10-с ыйа буолан, эмгэнэригэр суһаллык элбэх харчы наада буолла. Онон сибээстээн алтынны 20 күнүгэр А.Ф. Шестаков аат. сынныалан киинигэр биһиги аһымал-кэнсиэр тэрийбиппит.

Бастатан туран, кэнсиэр тэрийэригэр күүс көмө буолбуг кулууп үлэһиттэригэр, чуолаан, кулууп директорьгар А.А. Парниковаға, улуус киин библиотекатын үлэһиттэригэр, директор М.Р. Софроноваға махталбытын тиэрдэбит. Махтанабыт Алена Яковлева — Дива түмэн аҕалыбыт эстрада артыыстарыгар, буор-босхо кэнсиэр көрдөрбүттэригэр, олохтоох ансамбылларга. Махтанабыт Раиса Петровнаы өйөн тодуоруһа мустубут Нам с. олохтоохторугар, кэнсиэр көрө кэлбит дьонго. Махтанабыт күндү чугас-ыраах аймактарбытыгар, Раиса Петровна коллегаларыгар, дьүөгэлэригэр, однокурсницаларыгар, доҕотторугар. Махталбытын тиэрдэбит көмө харчыларын ууммут СР Национальной библиотека специалисттарыгар, СР культуратын профсоюзун рескомугар, Намнаағы культура коллективыгар, профкомугар, улуустаағы киин библиотека үлэһиттэригэр, улуус баһылыгар А.П. Атласовка, «Хатынчаан» звукостудияға (сал. Г.Г. Мальцев), ИП О.Н. Петроваға, «Саха» НВК Намнаағы филиалыгар (И.И. Кривошапкин), «Энсиэли» хаһыат редакциятыгар (ред.-дир. Касьянов В.Г.), Сивцева Матрена Прокопьевнаға, көмө онорбут биирдии-

ИдьУО иһитиннэрэр

ГАРААҢЫН УМАТААРЫ СОРУММУТ

Алтынны 17-24 күннэригэр маннык иһитиннэриилэр кирибиттэр: 8 — араас эчэйи, 4 — уоруу, 1 — өлүгү булуу, 1 — баһаар, 8 — административнай буруйу оноруу, 1 — суол быһылаана уонна 6 — атын түбэлтэ.

Алтынны 20 күнүгэр ИДьО отделыгар УУП иһитиннэрбитинэн, алтынны 18 күнүгэр «Талба» ырыһаакка гр. С. гр. В. кырбабыт. Алтынны 17 күнүгэр ИДьО отделыгар Хатырыкка олоһор гр. О. иһитиннэрбитинэн, «Электра» мараһыһын таһыгар сыһыт 30 бэрэбинэни (бэс) уорбуттар. Алтынны 18 күнүгэр Намга олоһор гр. Н. иһитиннэрбитинэн, алтынны 17 күнүгэр биллибэт киһи киһи картатыттан 8000 солк. харчыны устубут. Бэрэбиэркэ ытыгылар. Алтынны 19 күнүгэр гр. Н. иһитиннэрбитинэн, ыаллыы олоһор дыахтара киһини кэргэнэ гарааһын уматаары ғынарын полицияға биллэрэрин көрдөспүт.

Алтынны 18 күнүгэр ДПС инспектора биллэрбитинэн, алтынны 17 күнүгэр Нам с. Чернышевская уулуссатын 78№-гэр биллибэт массына тохтоон турар «Тойота Хай Люкс Сурф» түгнэри көшпүт. Административнай ирдэбил олохтонно.

Алтынны 22 күнүгэр УУП иһитиннэрбитинэн, Ымыйахтааха Ядреев-Булуку ул. 6/1№-р гр. Э. өлүгү көстүбүт. Бэрэбиэркэ ытыгылар.

Алтынны 18 күнүгэр ИДьО дьуһуурунай чааһыгар «АйСтрой» ХЭТ директора иһитиннэрбитинэн, Бөтүнгэ оскуола спортзалын таһыгар итирик киһи сүгүннээбэтэх. Алтынны 21 күнүгэр ИДьО дьуһуурунай чааһыгар иһитиннэрбиттэринэн, 1 Хомустааха гр. С. наркотическай веществуна туттууга уорбаламмыт. Алтынны 22 күнүгэр ИДьО дьуһуурунай чааһыгар телефонунан иһитиннэрбиттэринэн, алтынны 21 күнүгэр 1 Хомустааха гр. Г. полиция сотрудингар өрөлөспүт. Административнай боротокуол толоруллубут.

Алтынны 18 күнүгэр ИДьО дьуһуурунай чааһыгар «Госохотхрана» ГКУ охотоведа иһитиннэрбитинэн, Үөдэй территориятыгар баар «Кэнкэмэ» сиригэр көңүлэ суох тайағы өлөрбүттэр. Алтынны 20 күнүгэр Намнаағы киин балыһа кыл. бырааһа иһитиннэрбитинэн, Хамаҕатта орго оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччтэ олоһоору учуокка турбут.

14 административнай буруйу оноруу боротокуола толоруллубут. ГАИ 540 транспоры бэрэбиэркэлэбит, 90 боротокуол толоруллубут, 5 суоппар итирик туруктаах сылдан түбөспит, суол быһылаана тахсыбатах, 9 массына ыстарааптыр стоянкаға туруоруллубут.

БИЛЛЭРИИЛЭР

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУХУН ОЛОХТООХТОРО!

«Төрүт уу» тэрилтэ «Олонхо» атыы дьизитигэр, үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска диэри, баскыһаннааға 10.00. чаастан 18.00. чааска диэри үлэлиир.

Дьизэбэ тиэрдэн бизэри диспетчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска диэри үлэлиир.

Билсэр телефонулар: **8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70.** Баскыһаннааға дьизэбэ тиэрдэбит онгоһуллубат.

Аппааныга Л. Левин ул. 3 №-гэр атыгыланар (урукку кулууп кинобудката). Үлэ күнүгэр 9.00 чаастан 18.00 чааска диэри. Баскыһаннааға үлэлээбэт.

«Срочно продаем участок Көчү 2, сухой, собственность, цена — 250 т.р. Возможен торг. Тел. 89248708417, 89143012135 (можно ватсап)»

«Продается 5-комнатная квартира в центре г. Якутска по ул. Петровского, 10/2, 112-я серия, 107 кв.м, 1-й этаж, 2003 г.п., рядом школа, детский сад, театр, университет, ресторан, сбербанк. Удобно под гостиницу, офис и магазин. Рассмотрим варианты. Цена — 7,2 млн. руб. Торг. Тел. 89142701902»

«Магазин «Диана» (здание универсама) приглашает на большое поступление унтов фабрики «Сардана» и «Сахабулт». Также принимаем заявки. Тел. 89248684473»

«Сдаю в аренду гараж в с. Аппаны. Тел. 89248684473»

«Грузовые перевозки. Тел. 89644258617, 89841160270»

Таптыр ийэбит, эбэбит, хос эбэбит ПУДОВА Дария Васильевна ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытын бары аймактарыгар, билэр дьонноругар дирингин курутууан турар иһитиннэрбит. Оболоро, кийиттэргэ, күтүттэргэ, сиэннэрэ, балта, быраата	Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар Роза Кононовна Пудова уонна киһи уолугар Ваняға, чугас аймактарыгар тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ ПУДОВА Дария Васильевна олохтон эмискэ ыалдан туораабытынан дирин куурбаммытын тиэрдэбит. 12 №-дээх «Мичил» оҕо саадын коллектива
Кэргэмээр, күтүөппүтүгэр, ийэтигэр, балтыгар, чугас дьонугар тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ ПУДОВА Дария Васильевна олохтон барбытынан дирин куурбаммытын тиэрдэбит. Новгородовтар дьизэ кэргэттэргэ	Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар Самсонова Пелагея Кононовнаға тапталлаах ийэтэ, чугас дьонугар ПУДОВА Дария Васильевна 77 сааһыгар күн сириттэн өлөн туораабытынан дирин куурбаммытын тиэрдэбит. ИДьО коллектива
Кийиппитигэр, саҕаспытыгар Буғаева Анастасия Кононовнаға, уолбар, бырааппар, убайытыгар Николай Николаевичка, сиэннэрбэр, хос сиэмээр, племянниктарытыгар Генаға, Надяға, Людаға, Мишаға ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэтэ ПУДОВА Дария Васильевна күн сириттэн барбытынан дирин куурбаммытын тиэрдэбит. Эбэбит Пелагея Николаевна, оболоро, сиэннэрэ	Үөдэй нэһилиэтин олохтооҕо ТАТАРИНОВ Петр Михайлович уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан бары чугас аймактарыгар, бииргэ төрөөбүттэригэр дирин куурбаммытын тиэрдэбит. Үөдэй нэһилиэтин дьяһалтата, ветеранарын сэнбиэтэ
	Намнаағы кырдыбаастар уонна инбэлиттэр олоһор интернат-дизитин администрацията интернат олохтооҕо ТАТАРИНОВ Петр Михайлович уһун, ыарахан ыарыттан б. дь. алтынны 26 күнүгэр олохтон туораабытынан киһи бары аймактарыгар, үлээннээхтэригэр дирин куурбаммытын тиэрдэр.

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — 41496, хаһыаты тангы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуухун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулуусу СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ШН №ТУ14-0216.**
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэтитин, дьизэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияға киирбит суруктар төнөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улуухун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат
РИС талылына, таһылына уонна бэчээтиир сыһаар бэчээттэннэ.
Адырыһа: Нам сэл. Заложная ул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лиис
Көңүл сыананан атыыланар
Индекс — Р0005. Тираһа — 1236
Бэчээкэ илии баттаньытын графика — 12:00 с. 27.10.2016 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 с. 27.10.2016 с.